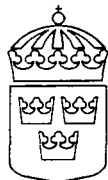

Kulturutskottets betänkande

1989/90:KrU29

Arkiv m.m.

1989/90
KrU29

Sammanfattning

I den arkivlag som föreslås i proposition 72 lämnas grundläggande regler om statliga och kommunala myndigheters arkiv. Vidare lämnas bestämmelser om vad som ingår i en myndighets arkiv, vården av arkivet och gallring av arkiv. I arkivlagen slås fast att myndigheternas arkiv är en del av det nationella kulturarvet. Även enskilda arkiv tillhör kulturarvet men dessa arkiv faller utanför lagens tillämpningsområde. Arkivmyndigheterna och deras tillsynsuppgifter beträffande myndigheternas arkivvård regleras också genom arkivlagen. I proposition 72 föreslås även vissa ändringar i socialtjänstlagen som rör frågor om bevarande och gallring av handlingar i socialtjänsten.

I de motioner som anknyter till regeringens förslag behandlas bl.a. frågor om arkivlagens tillämpningsområde, arkivbeskrivning, gallring av allmänna handlingar och av statistikregister, utbyggnad av landsarkivorganisationen och riksarkivets behov av förstärkta resurser samt inventering av enskilda arkiv.

Utskottet tillstyrker de i proposition 72 framlagda lagförslagen med en detaljändring av lagteknisk natur i övergångsbestämmelserna till arkivlagen.

Regeringens förslag till medelsanvisning för riksarkivet och landsarkiven tillstyrks liksom de i budgetpropositionen framlagda budgetförslagen rörande arkivområdet. En höjning av anslaget till dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv med 275 000 kr. föreslås.

Vid betänkandet har fogats 17 reservationer och två särskilda yttranden. Av innehållsförteckningen framgår vilka frågor som behandlas i dem.

Propositionerna

I proposition 1989/90:100 bilaga 10 har regeringen (utbildningsdepartementet)

dels under punkt G 24 (s. 375—377) föreslagit riksdagen att

26. till Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 20 582 000 kr.,

dels under punkt G 25 (s. 377–378) föreslagit riksdagen att

27. till Svenskt biografiskt lexikon för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 2 683 000 kr.,

dels under punkt G 26 (s. 379–380) föreslagit riksdagen att

28. till Statliga arkiv: Vissa kostnader för samlingar och materiel m.m. för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag på 6 055 000 kr.

I proposition 1989/90:72 om arkiv m.m. har regeringen (utbildningsdepartementet)

dels föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. arkivlag,
2. lag om skydd för beteckningen svenskt arkiv,
3. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. lag om ändring i patientjournalagen (1985:562),
5. lag om ändring i utsökningsregisterlagen (1986:617),
6. lag om ändring i kommunallagen (1977:179),
7. lag om ändring i församlingslagen (1988:180),
8. lag om ändring i socialtjänstlagen (1980:620),

dels föreslagit riksdagen att till Riksarkivet och landsarkiven för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 108 353 000 kr.,

dels föreslagit riksdagen att till Statliga arkiv: Vissa kostnader för samlingar och materiel m.m., anslagsposten Riksarkivet, utöver vad regeringen har föreslagit i proposition 1989/90:100 bilaga 10 (G 26), anvisa ytterligare 418 000 kr.,

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om riktlinjerna för arkivpolitiken, informationslagring och arkivlokaler, arkivens användning och tillgänglighet, enskilda arkiv samt om arkivutbildning och personalutveckling.

Lagförslagen har intagits i *bilaga 1* till betänkandet.

Motioner

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1990

1989/90:Kr208 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (c) vari yrkas att riksdagen med stöd av vad i motionen anförts ger regeringen till känna att ett lands- eller länsarkiv placeras i Kalmar.

1989/90:Kr211 av Bengt Kronblad (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av ett landsarkiv till Kalmar.

1989/90:Kr212 av Birger Hagård (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den fortsatta utbyggnaden av slottsvallarna i Vadstena snarast bör komma till stånd.

1989/90:Kr223 av Ulla Tillander och Stina Gustavsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund (DAL) får överta ansvaret för ortnamnen i samtliga sydsvenska landskap.

1989/90:Kr224 av Lars Ahlström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg.

1989/90:Kr225 av Stina Eliasson och Gunhild Bolander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en aktivare forskarservice vid landsarkiven.

1989/90:Kr235 av Ingrid Ronne-Björkqvist och Carl-Johan Wilson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett nytt landsarkiv bör placeras i Jönköping.

1989/90:Kr242 av Lennart Brunander och Rune Thorén (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg och verksamheten inom detta område i Västsverige.

1989/90:Kr257 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

13. att riksdagen till Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (G 24) för budgetåret 1990/91 anvisar 403 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

1989/90:Kr274 av Sven Lundberg m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansieringen av verksamheten i Svensk arkivinformation,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tillföra Svensk arkivinformation ytterligare utvecklingsprojekt.

1989/90:Kr275 av Rune Jonsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökat stöd till folkrörelsearkiven och en översyn av förutsättningarna för deras fortsatta verksamhet.

1989/90:Kr276 av Magnus Persson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av en arkivarietjänst i vardera Göteborg, Lund och Umeå.

1989/90:Kr277 av Britta Bjelle (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur arkivfrågan i Umeå skall lösas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjlighet för universitetet i Umeå att antingen förvärva de mikrokort som årligen produceras i Ramsele eller erhålla ett exemplar från Svensk arkivinformation fr.o.m. budgetåret 1990/91.

1989/90:Kr278 av Lola Björkquist m.fl. (fp, c, mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den fortsatta utbyggnaden av vallarna vid slottet i Vadstena snarast bör komma till stånd.

1989/90:Kr314 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en snar utbyggnad av riksarkivets bergsmagasin.

1989/90:Kr315 av Ingegerd Elm m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etablering av ett nytt landsarkiv i Jönköping.

1989/90:Kr316 av Ulf Melin och Anders Björck (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett landsarkiv inrättas i Jönköping.

1989/90:Kr317 av Ingvar Karlsson i Bengtsfors m.fl. (c, m, vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försöksverksamhet med mer aktiv forskarservice vid landsarkiven.

1989/90:Kr318 av Kaj Nilsson (mp) vari yrkas att riksdagen till G 24. Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv för budgetåret 1990/91 anvisar 600 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit för tjänster som arkivarie.

1989/90:Kr358 av Martin Olsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av åtgärder för en positiv utveckling av verksamheten vid Svensk arkivinformation i Ramsele (SVAR).

1989/90:Kr359 av Martin Olsson och Görel Thurdin (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbyggnad av landsarkivet i Härnösand.

1989/90:Kr360 av Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av mikrofilmning av kyrkobokföringsarkiven till Ljungaverk i Ånge kommun.

1989/90:Sk903 av Martin Segerstedt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokaliseringen av mikrofilmning av kyrkobokföringsarkivalier.

1989/90:Kr13 av Birger Hagård (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att 6 § punkt 2 arkivlagen skall ha följande lydelse: "upprätta en systematisk arkivförteckning",
2. att riksdagen begär att regeringen i nästa budgetproposition framlägger en nationell plan för att möjliggöra landsarkivens grundläggande förteckningsarbete och öka landsarkivens tillgänglighet.

1989/90:Kr14 av Stina Eliasson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av arkivens, särskilt landsarkivens, personalsituation.

1989/90:Kr15 av Ingrid Hasselström Nyvall (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etablering av ett landsarkiv till Kalmar.

1989/90:Kr16 av Lars Sundin och Margareta Fogelberg (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av tjänster som arkivlektor vid de sex landsarkiven.

1989/90:Kr17 av Birgit Friggebo och Jan-Erik Wikström (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar i enlighet med vad i motionen anförts om särbestämmelser om gallring av allmänna handlingar som skall gälla i stället för arkivlagens regler,
2. att riksdagen beslutar i enlighet med vad i motionen anförts om gallring av statistikregister inom socialsektorn.

1989/90:Kr18 av Jan Hyttring m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:72 i denna del beslutar att arkivlagens lydelse ändras vad avser tillämpningsområde i enlighet med vad som anförs i motionen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av den framtida landsarkivorganisationen,
3. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:72 i denna del hos regeringen begär förslag om inrättande av landsarkiv för Värmlands resp. Norrbottens och Västerbottens län i enlighet med vad som anförs i motionen,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av förbättrad service och ökad tillgänglighet vid statliga arkiv,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kyrkoarkiven,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nya principer för statens bidrag till lön för föreståndare vid folkrörelsearkiven,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utformningen av den framtida inventeringsverksamheten av enskilda arkiv,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utökad service vid riksarkivet för folkrörelseorganisationer,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utökad service till näringslivet vid uppbyggnad av företagsarkiv,

10. att riksdagen beslutar att till riksarkivet och landsarkiven anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 3 770 000 kr. förhöjt förslagsanslag om totalt 112 123 000 kr. att fördelas i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:Kr19 av Stina Gustavsson och Jan Hyttring (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att till Stiftelsen Centerrörelsens arkiv anvisa 300 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att — därest yrkande 1 ej vinner riksdagens bifall — riksdagen med avslag på proposition 1989/90:72 i denna del beslutar att föreslagen anvisning till Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv ej skall utgå utan motsvarande medel ställas till riksarkivets enskilda nämnds förfogande för stöd till enskilda arkiv i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:Kr20 av Lola Björkquist och Karl-Göran Biörsmark (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att arkivbeskrivningar inte skall upprättas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur landsarkiven skall kunna tillgodose kraven på grundläggande förteckningsarbete och hur landsarkivens tillgänglighet skall kunna öka.

Ärendets beredning

Utskottet har i ärendet inhämtat yttrande från socialutskottet (1989/90:SoU5y). Yttrandet fogas vid betänkandet som *bilaga 5*.

Svenska kommunförbundet har inkommit med en skrivelse som innehåller vissa synpunkter på lagförslaget. Landstingsförbundet har instämt i synpunkterna i skrivelsen.

Arkivcheferna vid dialekt- och ortnamnsarkiven i Lund, Göteborg och Umeå har i skrivelse framfört synpunkter på tilldelning av medel för forsknings- och utvecklingsinsatser budgetåren 1990/91—1992/93.

Utskottet har uppvaltats av företrädare för folkrörelsearkiven.

Det huvudsakliga innehållet i proposition 1989/90:72, m.m.

I proposition 72 lägger regeringen fram förslag till en arkivlag och till vissa insatser på arkivområdet. Vidare föreslås vissa ändringar i socialtjänstlagen.

I arkivlagen ges grundläggande regler om arkiv hos såväl statliga som kommunala myndigheter samt bestämmelser om bl.a. vad som ingår i en myndighets arkiv, vården av arkivet och gallring av arkiv. Frågor om gallring behandlas ingående eftersom effektiv gallring har stor betydelse för arkivens tillgänglighet och värde.

Även med den nya arkivlagen skall speciella gallringsregler kunna ges i särskilda lagar, främst de som reglerar integritetskänsliga register. Enligt arkivlagen skall det finnas viss möjlighet att ge särbestämmelser för gallring i förordning. Vissa förenhetliganden föreslås emellertid i gallringsbestämmelserna i de lagar som innehåller särregler på det området. Dessa förslag syftar bl.a. till att göra det möjligt att bevara vissa urval av arkivmaterial.

Arkivlagen inrymmer också regler om arkivmyndigheter och deras tillsynsuppgifter när det gäller myndigheternas arkivvård.

I propositionen läggs vidare fram förslag om vilka insatser på arkivområdet som bör prioriteras. I det sammanhanget behandlas bl.a. lokalfrågor samt arkivens användning och tillgänglighet. Också arkivmyndigheternas uppgifter när det gäller enskilda arkiv berörs. Arkivsektorn föreslås få ökade resurser för dessa ändamål.

De förslag till ändringar i socialtjänstlagen som läggs fram hänger samman med den föreslagna lagregleringen i övrigt av arkivfrågorna. Ändringarna berör sålunda frågor om bevarande och gallring av handlingar i socialtjänsten.

Den föreslagna arkivlagen och de andra lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1991.

Det läggs också fram förslag till medelsanvisning under riksarkivets och landsarkivens förvaltningsanslag samt till Statliga arkiv: Vissa kostnader för samlingar och materiel m.m., anslagsposten Riksarkivet.

Utskottet

Förslag till lag om myndigheternas arkiv

Grunden för det offentliga arkivväsendet anges i arkivpropositionen vara principen att alla medborgare har rätt att ta del av allmänna handlingar. Bestämmelser härom finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF). I 2 kap. 1 § TF stadgas att varje svensk medborgare till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall ha rätt att ta del av allmänna handlingar. Vidare finns i TF grundläggande bestämmelser om vilka begränsningar som får göras i handlingsoffentligheten. Närmare bestämmelser om detta finns i sekretesslagen

(1980:100). Sekretesslagen innehåller också andra bestämmelser som kompletterar 2 kap. TF, bl.a. regler om skyldighet för myndigheterna att registrera allmänna handlingar och att lämna ut uppgifter till allmänheten. Genom att handlingarna arkivläggs sörjer man för att man kan få sådan tillgång till allmänna handlingar som TF stadgar.

I arkivpropositionen erinras om att det i dag inte finns några generella regler i lag om arkiv för den statliga eller kommunala sektorn. Arkivvården inom den offentliga sektorn regleras genom åtskilliga författningar, alltifrån lagar till myndighetsföreskrifter. I ett antal lagar, som reglerar register och aktmaterial där integritetsskyddsaspekterna är framträdande, har det tagits in bestämmelser om bevarande och gallring. De grundläggande föreskrifterna om arkiv hos statliga myndigheter är meddelade i författningar utfärdade av regeringen. Föreskrifter om myndigheternas skyldigheter att bevara, vårda och förteckna sina arkiv samt om arkivmyndigheternas skyldigheter och befogenheter lämnas i allmänna arkivstadgan (1961:590).

På den kommunala sidan finns i kommunallagen (1977:179) vissa bestämmelser om fullmäktiges handlingar (2 kap. 27 §) och om styrelsernas handlingar (3 kap. 10 §). Inom de ramar som dessa bestämmelser ger beslutar kommuner och landsting själva om sina arkiv genom lokala föreskrifter.

För de enskilda arkivbildarna, dvs. företag, organisationer och enskilda personer, finns det inte några allmänna bestämmelser om arkivvård i författning. Datalagen (1973:289) gäller allmänt, dvs. även för de enskilda arkivbildarna. I arkivpropositionen anges att det i vissa andra författningar, som främst gäller ekonomiska förhållanden, finns bestämmelser om att vissa handlingar skall bevaras under en bestämd tid.

Utvecklingen inom arkivsektorn innebär enligt arkivpropositionen att en omprövning av förutsättningarna för den offentliga arkivverksamheten är nödvändig, bl.a. mot bakgrund av följande förändringsfaktorer:

- den kraftiga tillväxten av arkivhandlingar på papper som uppskattas till ca 100 000 hyllmeter årligen
- skärpta krav på effektivisering och kostnadspress inom den offentliga sektorn
- informationsteknologins och särskilt ADB-teknikens snabba utveckling
- den ökade efterfrågan på arkivens tjänster och kraven på arkivens användarservice
- krav på begränsningar av bevarande av information bl.a. med hänsyn till ADB-teknikens effekter på skyddet för den personliga integriteten.

Mot denna bakgrund anser föredragande statsrådet — utbildningsministern — att riktlinjerna för ansvarsfördelningen rörande arkiven liksom legala förutsättningar för gallring bör läggas fast. Detta sker i det förslag till arkivlag som läggs fram i propositionen.

Förslagen i arkivpropositionen bygger på ett omfattande utredningsarbete.

Utskottet tillstyrker att på sätt som föreslagits en reglering av rättsområdet kommer till stånd. I det följande tar utskottet upp till närmare diskussion främst de avsnitt i regeringsförslaget där ändringsförslag aktualiserats motionsvägen.

Arkivlagens tillämpningsområde m.m.

I den föreslagna arkivlagen lämnas grundläggande regler för såväl statliga som kommunala myndigheters arkivverksamhet. Enskildas arkiv bör enligt arkivpropositionen i princip förbli en sak för den enskilde arkivbildaren eller den som fått arkivet i sin vård.

Enligt förslaget till 3 § arkivlagen är myndigheternas arkiv en del av det nationella kulturarvet. Ett myndighetsarkiv i lagens mening skall bildas enbart av de allmänna handlingarna hos myndigheterna. Utbildningsministern understryker att de arkiv som bildas i skilda verksamheter kan alla betraktas som delar av vårt kulturarv. Myndigheternas arkiv skiljer sig dock i vissa hänseenden från de andra arkiven. Arkivmaterialet utgörs i allt väsentligt av allmänna handlingar och bildar en sammanhängande och detaljrik dokumentation av förhållandena i landet och av hur landet styrts. Det förhållande att myndighetsarkiv endast kan omfatta de allmänna handlingarna innebär inte något hinder för myndigheterna att bevara också annat material. Sådant arkivmaterial faller dock inte under lagen och får inte sammanblandas med det som enligt lagen utgör myndighetsarkiv.

I motion Kr18 (c) föreslås att det i en inledande portalparagraf i lagen skall anges att såväl myndigheters och andra offentliga organs arkiv som enskilda arkiv är en del i det svenska kulturarvet. Motionärerna anför att avsikten med en sådan portalparagraf är att understryka vikten av att stat, kommuner och landsting har ett gemensamt ansvar för den verksamhet som bedrivs vid de enskilda arkiven.

Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet understryka att de enskilda arkiven självfallet ingår som en viktig del av vårt kulturarv. De enskilda arkivbildarnas verksamhet regleras i nuläget inte genom några allmänna bestämmelser om arkivvård i författning. Bestämmelserna i den föreslagna lagen omfattar heller inte dessa arkiv.

Utskottet delar utbildningsministerns uppfattning att det är viktigt att den statliga arkivpolitiken omfattar en lämplig avvägning mellan insatserna för offentliga och enskilda arkiv. De senare insatserna sker såväl genom arkivmyndigheternas arbete med insamling och vård av enskilda arkiv som genom statliga stöd till enskilda arkivinstitutioner, bl.a. folkrörelsearkiven. I de riktlinjer för arkivpolitiken som anges i arkivpropositionen ingår att enskild arkivverksamhet bör främjas. Utskottet behandlar denna fråga i det följande. Utskottet är dock inte berett att, såsom förordas i motionen, lägga på det allmänna ett ansvar för den verksamhet som bedrivs vid de enskilda arkiven. Utskottet ansluter sig till vad som anförts i arkivpropositionen om lagens tillämpningsområde samt om myndigheternas arkiv och godtar den föreslagna lagtexten i här aktuella delar. Motion Kr18 avstyrks således i den del som angetts ovan (yrkande 1).

I förslaget till arkivlag (3 §) anges följande tre mål för arkivväsendet:

- tillgodoseende av rätten att ta del av allmänna handlingar,
- tillgodoseende av rättskipningens och förvaltningens behov av information,
- tillgodoseende av forskningens behov.

För att uppfylla dessa mål skall myndigheternas handlingar bevaras, hållas ordnade, vårdas och gallras. Utbildningsministern ger bl.a. följande motivering till förslagen.

Rätten till insyn enligt bestämmelserna om handlingsoffentlighet kan givetvis inte tillgodoses utan ett välordnat arkiv. Redan dessa bestämmelser ger därför grunderna för en arkivreglering. De medför krav på att allmänna handlingar i princip bevaras, att de ordnas så att det går att hitta bland dem och att de vårdas så att de inte skingras eller förstörs.

Behov av att handlingar bevaras, hålls ordnade och vårdas finns också med hänsyn till rättskipningens och förvaltningens egen verksamhet. Människor har rätt att kräva att både domstolar och förvaltningsmyndigheter visar konsekvens i sin tillämpning av författningar och håller reda på de uppgifter som en gång har lämnats. För detta fordras välordnade arkiv.

Arkiven är också en viktig bas för forskning av olika slag. Sålunda är arkiven nyttiga för den professionella forskning som ger oss sådana insikter i samband och orsaker som är av omedelbar praktisk nytta för framtiden.

Han understryker också kulturarvsaspekten — det för en kulturnation självklara att bevara minnet av sin utveckling och använda detta minne för att dels belysa den historiska utvecklingen, dels nyttiggöra de erfarenheter som dras ur materialet.

I fråga om ansvaret för arkiven anges att varje myndighet skall ha ansvar för sitt arkiv (4 §) samt att särskilda arkivmyndigheter skall ha tillsyn över myndigheternas arkivverksamhet. De särskilda arkivmyndigheterna på det statliga området är riksarkivet, krigsarkivet och de under riksarkivet lydande landsarkiven. Även på den kommunala sidan finns enligt propositionen ett väl utvecklat arkivväsende. Utbildningsministern menar att det bör ankomma på kommunerna själva att inrätta arkivmyndigheter.

I propositionen anförs vidare att arkivmyndigheterna skall kunna överta arkivmaterial från andra myndigheter och därmed också ansvaret för det övertagna materialet.

Bestämmelser om myndigheternas arkivvård lämnas i förslaget till 6 § arkivlagen enligt följande:

- arkivet skall organiseras så att rätten att ta del av allmänna handlingar underlättas,
- en arkivbeskrivning och en systematisk arkivförteckning skall finnas,
- arkivet skall skyddas mot förstörelse, skada, tillgrepp och obehörig åtkomst,
- vid arkivläggningen skall prövas vilka handlingar som skall vara arkivhandlingar,

– föreskriven gallring skall verkställas.

I två motioner — Kr13 (m) och Kr20 (fp) — kritiserar förslaget att myndigheterna skall vara skyldiga att upprätta en arkivbeskrivning. I den förstnämnda motionen anförts att bestämmelsen om arkivbeskrivning saknar relevans och upplevs av landsarkiven som onödig och betungande. I motion Kr20 hävdas att de arkivförteckningar som myndigheterna redan nu upprättar är fullt tillräckliga för att tillgodose de krav som kan ställas på arkivens tillgänglighet.

I båda motionerna föreslås att bestämmelsen om myndigheternas skyldighet att upprätta en arkivbeskrivning skall utgå.

I arkivpropositionen framhålls att en nödvändig faktor för att arkiven skall kunna fylla sina uppgifter är att det finns instrument med vilkas hjälp man kan få en uppfattning om vad arkivet har att bjuda och hur man kan finna olika dokument i det. Det finns därför sedan början av 1900-talet bestämmelser om arkivförteckningar. Arkivförteckningen skall fungera som inventarieförteckning till arkivet och ge en överblick över arkivbeståndet. Utbildningsministern menar att om arkiven skall spela en mer aktiv roll och höja servicenivån, bör arkivförteckningarna kompletteras med ytterligare ett instrument — en arkivbeskrivning. Syftet med arkivbeskrivningen är enligt propositionen att ge utomstående en överblick över vad som kan finnas att hämta i myndighetens arkiv och hur detta arkiv i huvudsak är organiserat. Arkivbeskrivningens omfattning anges enligt följande (s. 73).

För att kunna ge en överblick över myndighetens arkiv får det anses erforderligt att beskrivningen lämnar besked om myndighetens uppgifter och organisation och hur dessa har skiftat. Därav framgår vad som kommer i fråga att omhändersha i myndighetens arkiv och, i större myndigheter, hur olika ärenden kan vara fördelade på olika enheter inom myndigheten. Beskrivningen bör också ge en översikt över arkivets organisation samt över de gallringsregler som tillämpas på arkivet. Vidare bör framgå vem eller vilka som är ansvariga för arkivvården.

Utbildningsministern bedömer att det med tanke på det syfte beskrivningen skall fylla är naturligt att beskrivningen blir av olika omfattning för olika myndigheter. Den bör dock alltid vara någorlunda kortfattad för att fylla sitt syfte att ge en översikt.

Utskottet konstaterar att bestämmelsen om arkivbeskrivning syftar till att på ett relativt okomplicerat sätt öka möjligheterna till insyn i myndighetsarkiven. Den kan vara av betydelse i de fall då myndighet har ändrat organisation och uppgifter. Med hänsyn bl.a. till att arkiven i allt större grad utnyttjas av amatörforskare är det enligt utskottets mening angeläget med olika åtgärder för att öka arkivens tillgänglighet för användarna. Enligt arkivpropositionen skall det ankomma på riksarkivet att för den ställiga sidan lämna närmare föreskrifter när det gäller arkivbeskrivningen och arkivförteckningen. Utskottet utgår från att riksarkivet härvid beaktar de synpunkter på beskrivningens omfattning och syfte som anges i arkivpropositionen.

Utskottet tillstyrker att lagtexten får den angivna lydelsen. En redaktionell ändring bör göras i övergångsbestämmelserna. Motionerna Kr13 yrkande 1 och Kr20 yrkande 1 avstyrks.

Gallring av allmänna handlingar

Enligt förslaget till 10 § arkivlagen skall allmänna handlingar få gallras. Gallring skall dock alltid ske med beaktande av att arkiven utgör en del av kulturarvet och så att det återstående arkivmaterialet fyller ändamålen med arkiven, nämligen att tillgodose rätten att ta del av allmänna handlingar, rättskipningens och förvaltningens behov av information och forskningens behov.

Speciella gallringsregler skall kunna ges i särskilda lagar, främst de som reglerar integritetskänsliga register. Vissa förenhetliganden föreslås i gallringsbestämmelserna i de lagar som innehåller särregler på det området. Dessa förslag syftar bl.a. till att göra det möjligt att bevara vissa urval av arkivmaterial.

I arkivpropositionen påpekas att det finns handlingsbestånd där bevarandefrågan måste bedömas också med särskild hänsyn till integritetsaspekten. Utbildningsministern slår fast att sådana särbestämmelser som skall ta över grundregeln för gallring som regel bör ha lagform. Med hänsyn till att det kan finnas fall då det vore en onödigt åtgärd att lagreglera enbart med hänsyn till en gallringsbestämmelse anser han att en viss möjlighet bör finnas att ge avvikande bestämmelser även i förordning. Det förbehåll som då behöver fogas till grundregeln skulle därför innebära att grundregeln gäller, om det inte finns särskilda bestämmelser i annan lag eller förordning.

Förslagen om gallring tas upp i motion Kr17 (fp). Motionärerna diskuterar lagförslagen främst med hänsyn till integritetsaspekten. De menar att forskningens behov alltid måste vägas mot nödvändigheten av att skydda medborgarnas personliga integritet. I motionen anförs bl.a. att dessa delvis motstående intressen aktualiseras framför allt vid gallring av arkiv med känsliga handlingar. Motionärerna anser att riksdagen alltid bör göra en avvägning mellan forskningens behov och integritetsaspekterna. Med hänvisning härtill föreslås i motionen (yrkande 1) att i de fall särbestämmelser om förstörande av allmänna handlingar skall finnas i stället för arkivlagens gallringsregler, skall dessa särbestämmelser ges i lagform. Särbestämmelser om gallring skall alltså inte kunna ges genom förordning.

I detta sammanhang kan nämnas att i den inledningsvis nämnda skrivelsen från Kommunförbundet, vari Landstingsförbundet instämt, förordas att — enligt hittillsvarande praxis — kommunal myndighet skall besluta om gallring av kommunens handlingar så länge bestämmelse härom inte finns i annan lag. I skrivelsen föreslås en ändring i 10 § arkivlagen av innebörd att avvikande bestämmelser om gallring inte skall kunna ges i förordning.

Utskottet kan instämma i motionärernas synpunkter om nödvändigheten av att göra en avvägning mellan olika intressen när det gäller gallring och att därvid integritetsaspekten är särskilt viktig att beakta.

Utskottet vill understryka att grundregeln för gallring är att särbestämmelser som skall ta över grundregeln bör ha lagform, vilket ju slås fast i propositionen. Utskottet delar dock utbildningsministerns bedömning att det bör finnas möjlighet att göra undantag från huvudregeln med tanke på att det kan finnas fall då en lagreglering enbart med hänsyn till en gallringsbestämmelse vore onödig.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet att lagtexten får den i 10 § förslaget till arkivlag angivna lydelsen. Motion Kr17 yrkande 1 avstyrks därmed.

I arkivpropositionen läggs fram förslag till ändringar i socialtjänstlagen. I propositionen behandlas sålunda vissa mindre justeringar i gallringsplikten för socialnämnderna samt de undantag som bör göras i gallringsplikten. Socialutskottet, som har yttrat sig över propositionen i de frågor som direkt berör utskottets ämnesområde, lämnar en redovisning för gällande bestämmelser och för propositionens överväganden. Kulturutskottet hänvisar till denna redovisning.

Socialutskottet tar i yttrandet upp frågan om bevarande hos riksarkivet av det ADB-register, Socialtjänstens individriktade insatser, som med tillstånd av datainspektionen förs hos statistiska centralbyrån (SCB). Enligt propositionen bör ett bevarande hos riksarkivet kunna innebära vissa fördelar och minska forskningens behov av uppgifter från kommunerna. Avsikten är att föredragande statsrådet — socialministern — senare skall återkomma till regeringen med de förslag till författningsåtgärder som kan bli aktuella.

I motion Kr17 yrkas att riksdagen beslutar i enlighet med vad som anförts i motionen om gallring av statistikregister inom socialsektorn (yrkande 2). Motionärerna hänvisar till 63 § socialtjänstlagen, vari stadgas att socialnämnden skall lämna uppgifter ur sina personregister till statistiska centralbyrån. Registren skall sedan, enligt propositionens förslag, bevaras hos riksarkivet. I motionen anförts vidare följande.

Regeringen konstaterar på samma sätt som socialdatautredningen att ett sådant förfaringsätt skulle ha fördelar ur integritetssynpunkt. En avsevärd del av forskningens databehov kan tillgodoses av registren utan att man behöver gå in i de mer känsliga personakterna. Detta låter sig sägas i de fall personakterna finns bevarade hos socialnämnderna. Men såvitt vi förstår kommer detta inte att vara fallet för de flesta personakter. Akterna skall ju i princip gallras efter fem år. Således bör också statistikregistren gallras efter fem år på samma sätt som gäller för socialnämndernas personregister.

I yttrandet anför socialutskottet att utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i propositionen, nämligen att ett bevarande av förevarande register hos riksarkivet för forskningsändamål kan innebära fördelar.

Socialutskottet har inte heller någon erinran mot de i propositionen föreslagna lagändringarna. Socialutskottet förordar således att propositionen, såvitt nu är i fråga, tillstyrks samt att motionsyrkandet avstyrks.

Kulturutskottet instämmer i socialutskottets bedömning.

I förslaget till 11 § arkivlagen föreskrivs att om en myndighet upphör och därmed också den verksamhet som myndigheten svarat för, skall myndighetens arkiv överlämnas till en arkivmyndighet inom tre månader om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat. Motsvarande föreskrifter för kommunala arkiv lämnas i 14 § lagförslaget. I specialmotiveringen till lagförslaget anføres att på samma sätt som regeringen kan medge undantag på den statliga sidan, kan kommunfullmäktige resp. landstinget medge undantag för sina myndigheter. Beslut om undantag skall tas för varje särskilt fall för sig. Kommunförbundet och Landstingsförbundet kritiserar förslaget och anför följande.

Regeringens motsvarighet i kommunerna är kommunstyrelsen och i landstingskommunerna förvaltningsutskottet. Kommunernas högsta beslutande organ skall regelmässigt inte befatta sig med rutinfrågor av här aktuellt slag. Om den föreslagna bestämmelsen stode kvar, skulle fullmäktige och landstinget på grund av bestämmelserna i kommunalagen (1:5) vara förhindrade att delegera sådana ärenden, eftersom ärenden som följer av lag (arkivlagen) inte får beslutas av styrelse eller nämnd i fullmäktiges ställe. Förbunden föreslår därför att sista satsen i lagförslaget 14 paragraf ändras till "— — —, såvida inte den kommunala arkivmyndigheten har beslutat något annat". Kommunal arkivmyndighet är enligt huvudregeln kommunstyrelsen resp. förvaltningsutskottet.

Utskottet har förståelse för de synpunkter som Kommunförbundet och Landstingsförbundet för fram. Utskottet vill dock framhålla att de bestämmelser om kommunernas och landstingens arkivvård som ges i 14, 15 och 16 §§ förslaget till arkivlag bygger på principen att det är fullmäktige resp. landsting som beslutar om avvikelser från lagens huvudregler. Härigenom får besluten en särskild tyngd.

Utskottet, som gör bedömningen att handläggningen inte kommer att bli alltför betungande för kommunfullmäktige och landsting, godtar den föreslagna lagtexten i här aktuell del.

Myndigheternas rätt att göra sig av med allmänna handlingar på annat sätt än genom gallring eller överlämnande till arkivmyndighet

Enligt propositionen skall myndigheter utöver sådant avhändande som sker genom gallring eller överlämnande till arkivmyndighet inte få göra sig av med allmänna handlingar utan stöd i författning eller i beslut som har fattats av politiskt ansvarigt organ.

Utskottet har inget att erinra mot förslaget (12 §).

De bestämmelser som gäller för statliga arkiv skall enligt förslaget i arkivpropositionen gälla också för arkiv hos kyrkokommunala myndigheter, vissa organ som jämfställs med myndigheter och allmänna försäkringskassor.

Utbildningsministern erinrar om att bestämmelserna för statliga arkiv, dvs. bestämmelser i allmänna arkivstadgan (1961:590), gäller även för kyrkoarkiv och arkiv hos allmän försäkringskassa. Med kyrkoarkiv förstås såväl pastorsämbetes och kyrkas som församlings, pastora- rats och kyrklig samfällighets arkiv. Arkivutredningen har föreslagit att denna ordning skall fortsätta att gälla, och utbildningsministern ansluter sig till denna uppfattning.

Vidare föreslås att bestämmelserna för statliga arkiv skall tillämpas även på arkiv hos vissa organ som jämfställs med myndigheter. Det gäller här arkiv hos vissa organ som i sekretesslagen jämfställs med myndighet, och ytterligare en inskränkning görs genom att det inte är hela arkivet hos organet det gäller utan bara den del som bildas i den verksamhet där myndighetsutövningen sker. Vilka dessa organ är framgår av sekretesslagen.

Frågan om arkivhållningen av kyrkobokföringsarkiven tas upp i motion Kr18 (c).

I promemorian Framtida förvaring av kyrkobokföringsarkiv har organisationskommittén för folkbokföringen (Fi 1988:2) i maj 1989 lagt fram förslag till framtida förvaring av det kyrkobokföringsmaterial som finns hos pastorsämbetena vid omorganisationen av folkbokföringen.

Kommittén föreslår att omorganisationen av folkbokföringen får till följd att kyrkobokföringshandlingarna som finns hos pastorsämbetena överförs till de statliga arkivmyndigheterna. Överförandet måste dock anstå till dess att arkivmyndigheterna har tillförts behövliga resurser, vilket bör kunna ske under en tioårsperiod. I avvaktan på resurstillskotten föreslår kommittén att kyrkobokföringshandlingarna får vara kvar på pastorsexpeditionerna.

I motionen anförs att man från statens sida har bedömt att man inte kan klara av arkivhållningen utan ett kyrkokommunerna om hjälp. Motionärerna erinrar om att de i annat sammanhang yrkat att beslutet om att flytta ansvaret för folkbokföringen till de lokala skattemyndigheterna skall rivras upp. De anförs vidare följande.

Enligt vår mening skulle ett beslut om att upphäva beslutet om en ny organisation för folkbokföringen också innebära att en bra och fungerande arkivhållning kan bibehållas.

Syftet med förslaget synes enligt utskottets mening vara att riksdagsbeslutet (prop. 1986/87:158, bet. SkU2, rskr. 2) om att den lokala folkbokföringen skall skötas av de lokala skattemyndigheterna fr.o.m. den 1 juli 1991 skall rivras upp.

Regeringen har i kompletteringspropositionen (prop. 1989/90:150, bil. 4 s. 23) lagt fram förslag om att ett anslag på 370 milj.kr. skall

anvisas för genomförandet av folkbokföringsreformen. Detta förslag kommer att behandlas av skatteutskottet. I sammanhanget kommer skatteutskottet även att ta ställning till under allmänna motionstiden 1990 väckta motioner om frågor rörande folkbokföringen. Den övergripande frågan om ansvaret för den lokala folkbokföringen kommer alltså att behandlas av skatteutskottet. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion Kr18 yrkande 5.

Utskottet vill i detta sammanhang nämna att regeringen den 26 april 1990 gett organisationskommittén (U 1989:10) för statliga arkivdepåer — som har i uppgift att utarbeta en plan för försörjningen av arkivdepåer — i uppdrag att beakta även behovet av depåer, personal och övriga resurser som följer av att kyrkobokföringsarkiven skall föras över till landsarkiven.

Svenskt arkiv

I propositionen föreslås att beteckningen "svenskt arkiv" också i fortsättningen skall skyddas och utgöra en garanti för att arkivmaterielen är typgodkända.

Utskottet tillstyrker förslaget.

Informationslagring och arkivlokaler

Den kraftiga ökningen av arkivhandlingar — den årliga tillväxten uppskattas till ca 20 000 hyllmeter — innebär att staten står inför uppgiften att organisera den långsiktiga förvaringen av mycket stora volymer av handlingar. Enligt arkivutredningens beräkningar torde behovet av nya depåer för den civila statsförvaltningen motsvara en ungefärlig kostnadsökning av 10 milj.kr. per år under första delen av 1990-talet, en siffra som sedan stiger till ca 25 milj.kr. per år till decenniets slut.

Utbildningsministern konstaterar att hanteringen av arkivens depåfrågor kräver stor omsorg för att kostnaderna så långt möjligt skall kunna pressas. Arkivdepåkommittén skall bl.a. pröva förutsättningarna för att etablera nya landsarkiv. Riksarkivets depåbehov bör också ges en långsiktig lösning. I de ursprungliga direktiven (dir. U 1989:46) anges följande uppgifter för kommittén.

Kommittén skall beräkna omfattningen av de nya arkivdepåer och övriga resurser som krävs för att arkivmyndigheterna skall kunna ta emot de leveranser som statsförvaltningens myndigheter nu och under i första hand den närmaste tioårsperioden behöver göra. Kommittén bör lägga fram förslag om de nya depåernas lokalisering, organisatoriska ram, nödvändiga tidpunkter för färdigställande samt beräkna kostnaderna för statsförvaltningen. Vidare bör kommittén beakta behovet av depåer och övriga resurser för kyrkobokföringsarkiven utifrån de beslut regeringen kan komma att fatta med anledning av det förslag som har lagts fram av organisationskommittén för folkbokföringen.

Beträffande utbyggnaden av landsarkivens depåbehov skall kommittén pröva lämpligheten av att detta behov tillgodoses genom etableringen av nya landsarkiv. Förslagen om lokaliseringen av nya depåer skall

sammanväga behoven hos dem som använder arkiven, möjligheterna att samverka med andra arkivhuvudmän, särskilt primär- eller landstingskommuner, och kostnaderna för etableringar på de orter som aktualiseras för kommittén.

I utredningsuppdraget ingår även att göra en avvägning av omfattningen av de arkivhandlingar som kan överföras till mikrofilm, vilket i sin tur påverkar lokalbehoven. Kommittén skall också föreslå hur finansieringen av en bred investering i mikrofilmning inom statsförvaltningen skall åstadkommas.

Kommitténs förslag till utbyggnadsplan för arkivdepåer fram till år 2000 skall enligt direktiven vara kostnadsberäknat med avseende på såväl investeringar som driftkostnader och personal. Förslaget skall presenteras före utgången av oktober 1990.

Förslag om utbyggnad av landsarkivorganisationen förs fram i en rad motioner.

I motion Kr277 (fp) förordas att ett landsarkiv skall inrättas i Umeå (yrkande 1). Enligt motion Kr359 (c) bör en utbyggnad av landsarkivet i Härnösand komma till stånd. Etablering av ett nytt landsarkiv i Jönköping föreslås i motionerna Kr315 (s), Kr316 (m) och Kr235 (fp). Enligt motionerna Kr15 (fp), Kr208 (c) och Kr211 (s) bör ett landsarkiv förläggas till Kalmar. Förslagen i motionerna Kr212 (m) och Kr278 (fp, c, mp) syftar till att utbyggnaden av vallarna vid slottet i Vadstena skall fullföljas. Motionärerna hänvisar bl.a. till att landsarkivet har behov av ytterligare magasinsutrymme.

Med anledning av motionärernas synpunkter på angelägenheten av en fortsatt uppbyggnad av försvarsvallarna vid Vadstena slott vill utskottet hänvisa till sitt ställningstagande hösten 1989 i denna fråga. I sitt av riksdagen godkända betänkande 1989/90:KrU9 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om en fortsatt uppbyggnad av vallarna men förutsatte att frågan kommer att övervägas av byggnadsstyrelsen när arkivdepåutredningen avslutat sitt arbete.

Som utskottet redovisat i det föregående har arkivdepåkommittén i uppdrag att utarbeta en plan för försörjningen av arkivdepåer och att pröva förutsättningarna för att etablera nya arkivdepåer.

I avvaktan på resultatet av kommitténs överväganden som är att vänta under hösten 1990 anser utskottet att det inte finns anledning för riksdagen att göra något uttalande om utbyggnad av existerande eller etablering av nya landsarkiv. Utskottet avstyrker alltså motionerna Kr15, Kr208, Kr211, Kr212, Kr235, Kr277 yrkande 1, Kr278, Kr315, Kr316 och Kr359.

I motion Kr314 (fp) förordas att riksarkivets lokalproblem skall lösas genom en utbyggnad av bergsmagasinen. Motionärerna påpekar att en utbyggnad i en första etapp med 90 000 hyllmeter skulle innebära att flertalet av de externa depåerna skulle kunna avvecklas.

Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet peka på att det i arkivdepåkommitténs uppdrag ingår att lämna förslag till en långsiktig lösning även av riksarkivets depåbehov. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionen.

Arkivutredningen har i betänkandet (SOU 1988:11) Öppenhet och minne. Arkivens roll i samhället bl.a. föreslagit en utbyggnad av landsarkivorganisationen, grundad på länstanken samt att landsarkiv bör inrättas i Karlstad och Umeå. I motion Kr18 (c) hänvisas till utredningsförslagen som motionärerna anser bör genomföras.

Med hänvisning till vad utskottet anfört i det föregående om arkivdepåkommitténs arbete avstyrker utskottet yrkandena 2 och 3 i motion Kr18.

Arkivens användning och tillgänglighet

Utbildningsministern framhåller att en förutsättning för att arkiven skall kunna uppfylla de angivna verksamhetsmålen är att informationen i arkiven är lättillgänglig.

Bakom de värderingar som uttrycks i bl.a. offentlighetsprincipen ligger inte bara rätten att ta del av allmänna handlingar, utan också en insikt om att det är viktigt att den rätten också faktiskt kan utnyttjas av medborgarna.

Medvetenheten inom arkivväsendet om användarfrågornas betydelse har ökat under senare år. Enligt utbildningsministerns mening är den medvetenheten viktig för grundläggande frågor, såsom arkivinstitutionernas samverkan med forskningsinstitutioner, hur arkiven prioriterar mellan olika uppgifter och hur arkiven anpassar sina öppettider.

Det är därför nödvändigt, anser utbildningsministern, att arkivinstitutionernas användarservice kompletteras med insatser för att aktivt tillhandahålla och marknadsföra arkivinformation till användarna. I detta sammanhang diskuteras riksarkivets och landsarkivets resursbehov med hänsyn till mer traditionella hjälpmedel som handböcker och arkivguider samt publicering av viktiga och mer frekvent utnyttjade urkunder. I arkivpropositionen föreslås att särskilda resurser skall anvisas till riksarkivet för dessa ändamål. Dessa förslag behandlar utskottet i det följande i samband med förslag om medelsanvisningen till riksarkivet och landsarkiven.

Till väsentliga delar måste enligt utbildningsministern en övergång till aktiv användarservice inom arkivväsendet ses som en forskningspolitisk reformfråga. I proposition 1989/90:90 om forskningspolitiken föreslås också att riksarkivet skall få resurser till att utveckla en nationell arkivdatabas — ett ADB-baserat register som skall ge översikt och tillgång till de olika delarna av landets samlade arkiv. Detta förslag behandlar utskottet i sitt betänkande 1989/90:KrU23 om forskning.

Behovet av insatser för att öka tillgängligheten i arkiven påtalas i flera motioner. I motion Kr13 (m) föreslås att regeringen i nästa budgetproposition skall presentera en plan för en förstärkning av landsarkivets resurser för att möjliggöra arkivets grundläggande förteckningsarbete och öka deras tillgänglighet. Även i motion Kr20 (fp) hävdas att landsarkiven saknar resurser för att utföra förteckningsarbetet. Motionärerna anser att landsarkiven måste få en personalförstärkning.

Enligt motion Kr14 (c) har landsarkiven alldeles för knappa personella resurser för att kunna uppfylla alla de uppgifter som statsmakterna lägger på dem. Motionären förordar därför att arkivens, särskilt landsarkivens, personalsituation snarast blir föremål för översyn.

Enligt utskottets mening är det angeläget att frågan om arkivens användarservice uppmärksammas. Detta är viktigt inte minst med hänsyn till att arkiven vid sidan av professionellt bedriven forskning även i ökande utsträckning utnyttjas av alla dem som vill forska i sin släkt- eller hembygdshistoria.

Utskottet kan ansluta sig till den bedömning som görs såväl i motionerna som i propositionen, nämligen att det är nödvändigt att arkivinstitutionernas användarservice kompletteras med insatser för att aktivt tillhandahålla arkivinformatiön till användarna. Förslag i detta syfte har också lagts fram i arkivpropositionen och i den forskningspolitiska propositionen.

Med anledning av motionsförslagen vill utskottet erinra om att i arkivdepåkommitténs uppdrag ingår att föreslå en utbyggnadsplan för arkivdepåer beträffande såväl investeringar som driftkostnader och personal. Utskottet utgår från att kommittén i sina överväganden härvidlag beaktar de behov som finns vid de nuvarande landsarkiven. Utskottet anser därför att någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna Kr13 yrkande 2, Kr14 och Kr20 yrkande 2 inte är påkallad.

Enligt motionerna Kr225 (c) och Kr16 (fp) bör arkivlektorstjänster inrättas vid varje landsarkiv. I motion Kr317 (c, m, vpk) föreslås att försöksverksamhet med arkivlektorer skall bedrivas i projektform under ett år. Motionärerna lämnar följande motivering.

Arkivlektorn skulle förutom egen undervisning om olika källmaterial också kunna samla ihop och vidmakthålla det existerande kontaktnätet mellan olika typer av forskarmiljöer (släkt-, hembygds- och högskoleforskare). Genom att föra fram olika källor i relevanta sammanhang skulle arkivlektorer medverka till att landsarkivens material blev bättre utnyttjat, vilket skulle förbättra kvaliteten i forskningen och servicen åt allmänheten.

Liknande synpunkter förs fram i de två övriga motionerna.

I motion Kr18 (c) förordas att sju arkivarietjänster skall inrättas. Därigenom skulle det enligt motionärerna bli möjligt för landsarkiven att förstärka sin service till forskare och utöka sitt öppethållande på helger och kvällar.

Utskottet vill med anledning av de här aktuella motionsyrkandena erinra om att riksarkivet i årets anslagsframställning inte fört fram förslag om arkivlektors- eller arkivarietjänster. Utskottet är därför inte berett att förorda en förstärkning av landsarkivens personal som föreslås i motionerna Kr225, Kr317, Kr16 och Kr18 yrkande 4. Dessa avstyrks alltså.

I arkivpropositionen påpekas att ett sätt att sprida arkivinformatiön är genom mikrokort. En omfattande konvertering av äldre kyrkohandlingar har genomförts, och riksarkivet har föreslagit att arbetet drivs vidare med i första hand handlingar ur äldre domstolsarkiv.

Riksarkivet bör enligt arkivpropositionen förfoga över medel för att kunna reproducera arkivhandlingar på mikrofiche. Regeringen föreslår därför att riksarkivet skall tilldelas en engångsanvisning på drygt 2 milj.kr. för bl.a. nämnda ändamål. Detta förslag behandlar utskottet i det följande.

I detta sammanhang tar utskottet upp förslag i tre motioner om utveckling av den verksamhet som bedrivs vid Svensk arkivinformati- on i Ramsele (SVAR).

Institutet som utgör en särskild sektion inom riksarkivet perma- nentades år 1984. SVAR har till uppgift att göra arkivmaterial tillgängligt för forskning och undervisning, underlätta arkivens och bibliotekens service samt medverka till att säkerställa förstörelsehotat arkivmaterial av vitalt intresse.

För nästa budgetår har regeringen för verksamheten vid SVAR under anslaget beräknat 1 138 000 kr. Förslaget innebär i förhållande till innevarande budgetår en ökad medelstildelning med 71 000 kr.

I motionerna Kr274 (s) och Kr358 (c) framhålls vikten av att SVAR tillförs medel såväl för investeringar som för driften, såatt de utvecklingsmöjligheter som verksamheten rymmer verkligen utnyttjas. Motionärerna förordar också att SVAR tillförs ytterligare utvecklingsprojekt. Vissa av de möjligheter till utveckling som motionärerna åsyftar anges närmare i motion Kr358. Utskottet hänvisar till framställningen i motionen.

När det gäller stöd till SVAR vill utskottet erinra om att SVAR såväl 1988 som 1989 erhållit vissa förstärkningar för verksamheten.

En förstärkning av riksarkivets resurser för fortsatt konvertering av äldre arkivhandlingar till mikrofiche föreslås i arkivpropositionen. Detta förslag behandlar utskottet i det följande. I sammanhanget kan även nämnas att i arkivdepåkommitténs i det föregående nämnda uppdrag även ingår att lämna förslag till en plan för mikrofilmning av lämpliga delar av kyrkobokföringshandlingarna.

Som utskottet i flera sammanhang tidigare uttalat är en fortsatt positiv utveckling av verksamheten vid SVAR angelägen. De investe- ringsbehov som föreligger bör — i enlighet med vad som anförs i arkivpropositionen — i första hand tillgodoses genom intäkter från SVAR:s försäljningsverksamhet. Det får i övrigt ankomma på riksarki- vet att inom ramen för arkivväsendets samlade behov ta till vara verksamhetens utvecklingsmöjligheter.

Mot här angiven bakgrund anser utskottet att motionerna Kr274 och Kr358 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I en vid Umeå universitet i november 1987 upprättad promemoria, Arkivinformati on på moderna medier till forskningen och utbildning- en vid rikets universitet, finns förslag om att mikrokort från SVAR skall tillhandahållas vid kungliga biblioteket och universiteten. Försla- get som har remissbehandlats avvisas i forskningspropositionen med följande motivering (s. 242).

Regeringen finner det dock inte försvarbart med en generell tilldelning av resurser för detta ändamål. I det decentraliserade högskolesystem som råder måste angelägenheten av medelsanvändningen för olika

ändamål alltid kunna vägas mot varandra. SVAR:s material är redan i dag tillgängligt för forskare på flera sätt, dels genom inlåning eller köp, dels genom besök hos SVAR med direkt tillgång till hela beståndet av mikrokort.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet förslaget i motion Kr277 (fp) som syftar till att universitetet i Umeå skall få möjlighet att antingen förvärva de mikrokort som SVAR producerar eller fr.o.m. budgetåret 1990/91 erhålla ett s.k. friexemplar av SVAR:s produktion av mikrofilm material.

I motionerna Kr360 (c) och Sk903 (s) förordas att en eventuell överföring av kyrkobokföringshandlingarna på mikrokort skall ske i Ljungaverk. Motionärerna lämnar en utförlig motivering härför. Utskottet hänvisar till framställningen i motionerna.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har i februari 1989 i skrivelse till organisationskommittén föreslagit att en station för mikrofilmning av detta material skall etableras i Ljungaverk i Ånge kommun med SVAR som huvudman.

Förslag till genomförande av mikrofilmning av kyrkobokföringshandlingarna har även lämnats av riksarkivet och av Samhall i Kalmar.

Som utskottet redovisat i det föregående har regeringen i kompletteringspropositionen föreslagit att 370 milj.kr. skall anvisas för genomförandet av folkbokföringsreformen. I detta sammanhang tar föredragande statsrådet — finansministern — upp det förslag som organisationskommittén för folkbokföringen lagt fram om en successiv överföring av kyrkobokföringsarkiven. Han anför att han räknar med att kommitténs förslag skall följas och att det bör ankomma på arkivdepåkommittén att utreda närmare hur överföringen skall genomföras. En utgångspunkt bör enligt finansministerns mening vara att övertagandet av kyrkobokföringsarkiven skall ske inom den ram för den totala merbelastningen på statsbudgeten på grund av folkbokföringsreformen som lagts fast av riksdagen.

Utskottet utgår från att arkivdepåkommittén i sitt utredningsarbete beaktar de synpunkter som förs fram i motionerna Kr360 och Sk903. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionerna.

Enskilda arkiv

Den information som de offentliga arkiven bevarar för framtiden speglar, påpekar utbildningsministern, främst det offentliga Sverige och det offentliga Sveriges bild av samhället. Motvikten utgörs av de arkiv efter privatpersoner, organisationer och företag som samlas in och överlämnas till offentliga arkiv. En annan del av tillvaratagandet av enskilda arkiv sker genom de enskilda arkivinstitutioner som drivs av föreningar, organisationer eller företag.

Vissa riktlinjer för arkivmyndigheternas uppgifter när det gäller enskilda arkiv lämnas.

Enskilda arkiv kan, framhålls i arkivpropositionen, ha stort värde som kulturarv. De har viktiga funktioner i den arkivinsamling och

arkivvård de utför men också genom den kulturpolitiskt värdefulla verksamhet som institutionerna kan utveckla kring arkiven. Det är därför angeläget att det yrkesmässiga kunnandet i arkivfrågor kan föras ut i form av råd och praktiska anvisningar till dem som svarar för enskilda arkiv. Utbildningsministern anser att det är viktigt att den statliga arkivpolitiken omfattar en lämplig avvägning mellan insatserna för offentliga och enskilda arkiv. De senare insatserna sker nu såväl genom arkivmyndigheternas arbete med insamling och vård av enskilda arkiv som genom statligt stöd till enskilda arkivinstitutioner, bl.a. folkrörelsearkiven.

Uppgiften att fördela statsstödet till enskilda arkivinstitutioner har riksarkivets nämnd för enskilda arkiv.

Nämnden för enskilda arkiv föreslås få en väsentlig resursförstärkning med 1 700 000 kr. för stöd till arkivväsendets enskilda sektor. Detta förslag behandlar utskottet i det följande.

Företagsarkivens värde inte bara från allmän arkivsynpunkt utan även för regional- och lokalhistorisk forskning understryks i arkivpropositionen. Ansvar för dessa arkiv har näringslivet självt. Olika initiativ har också tagits genom bildandet av näringslivsarkiv och företagsarkiv, och på näringslivets eget initiativ har en ny förening, Näringslivsarkivets förening, bildats. Avsikten är att föreningen med hjälp av en särskild stödfond skall kunna verka för uppbyggnaden av regionala näringslivsarkiv. Utbildningsministern anför att det är en viktig uppgift för riksarkivet och landsarkiven att kunna stimulera och med kunskaper stödja uppbyggnaden av ett system som kan tillgodose bevarandebehoven i fråga om näringslivets arkiv.

I den föreslagna resursförstärkningen till nämnden för enskilda arkiv beräknas 500 000 kr. för bevarande av företagsarkiv.

Det i propositionen föreslagna stödet till företagsarkiven hälsas med tillfredsställelse i motion Kr18 (c). Det är enligt motionärerna angeläget att riksarkivet kan utöka sin konsult- och rådgivningsverksamhet till näringslivets arkiv genom att ytterligare en tjänst inrättas.

Motionärerna förordar också att två arkivarietjänster inrättas vid riksarkivet med uppgift att svara för ordnande av folkrörelsernas arkiv samt för rådgivning i arkivfrågor till dessa arkiv.

Utskottet erinrar om att regeringens förslag innebär en kraftig förstärkning av stödet till arkivväsendets enskilda sektor. Med hänvisning härtill är utskottet inte berett att förorda en ytterligare höjning av servicenivån från statens sida till denna sektor. Utskottet avstyrker således motionen i här aktuella delar (yrkandena 8 och 9).

I motion Kr18 föreslås att en inventering och förteckning av de enskilda arkiv som inte dokumenterats snarast skall komma till stånd (yrkande 7). Detta skall ske i form av ett landsomfattande projekt som bedrivs i nära samverkan med befintliga institutioner och organisationer. Projektet, som skall knytas till riksarkivet, beräknas i motionen under ett uppbyggnadsskede kosta ca 500 000 kr. per år. Frågan om medelsanvisning tas upp i det följande.

Som utskottet redovisat i det föregående föreslås i forskningspropositionen att riksarkivet skall få resurser för att utveckla en nationell

arkivdatabas. Utskottet utgår från att behovet av uppgifter om de enskilda arkiven beaktas i samband med det projektet. Utskottet vill vidare erinra om att riksarkivet och landsarkiven bedriver ett löpande arbete med att samla in, förteckna och vårda sådana arkiv. Vid riksarkivet finns också det s.k. nationalregistret över enskilda arkiv som är ett förteckningsarbete som bedrivits under mycket lång tid.

Mot här angiven bakgrund anser utskottet inte att det är nödvändigt att genomföra det i motionen angivna projektet. Utskottet avstyrker således motion Kr18 i här aktuell del (yrkande 7).

Anslagsfrågor för budgetåret 1990/91, m.m.

Riksarkivet och landsarkiven (G 23)

Regeringen har i arkivpropositionen föreslagit att riksdagen för nästa budgetår till Riksarkivet och landsarkiven anvisar ett förslagsanslag på 108 353 000 kr.

Förslaget till medelsberäkning framgår av följande sammanställning.

	1989/90	Beräknad ändring 1990/91
		Föredraganden
Förvaltningskostnader	45 653 000	+ 5 415 000
(därav löne­kostnader)	(42 806 000)	(+ 4 286 000)
Lokal­kostnader	41 724 000	+ 3 640 000
Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv	2 789 000	+ 1 833 000
Bidrag till Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv	2 129 000	+ 285 000
Vissa transportkostnader m.m.	362 000	+ 47 000
Stockholms stadsarkiv	3 133 000	+ 205 000
Svensk arkivin­formation i Ramsele	1 067 000	+ 71 000
Summa	96 857 000	+11 496 000

Utskottet har i det föregående med anledning av motionsförslag diskuterat behovet av resursförstärkningar på olika områden. I den mån förslagen innebär höjning av anslaget utöver regeringens förslag redovisas de i det följande i anslutning till de olika anslagsposterna.

Beträffande anslagsposten Förvaltningskostnader föreslås en höjning med 1 milj.kr. för att myndigheten skall utveckla sin kompetens i fråga om registrering, reprografi, skrivmateriel och arkivlokaler. Samma anslagspost föreslås tillföras 600 000 kr. för insatser avsedda att öka arkivens tillgänglighet.

Utskottet har i det föregående (s. 16—18) ställt sig bakom vad som anförs i arkivpropositionen om arkivens informationslagring och arkivlokaler.

I motion Kr18 (c) föreslås en höjning av anslaget med totalt 3 770 000 kr. (yrkande 10).

Motionärerna har beräknat 2,5 milj.kr. för tio nya tjänster vid riksarkivet och landsarkiven. Av dessa tjänster är sju avsedda att förstärka landsarkivens organisation. Tre nya arkivarietjänster föreslås bli inrättade vid riksarkivet. Dessa tjänster är främst avsedda för insatser för folk­rörelseorganisationerna och företagsarkiven.

I motionen föreslås även att ett särskilt investeringsprojekt rörande enskilda arkiv skall komma till stånd. Härför beräknas — som tidigare angetts — 500 000 kr. för nästa budgetår.

Utskottet har i det föregående (s. 19, 22f.) avstyrkt att ytterligare tjänster inrättas och har inte kunnat förorda att ett projekt av angivet slag kommer till stånd. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet att medel beräknas för ändamålen. I enlighet med vad som föreslås av regeringen tillstyrker utskottet att det för anslagsposten beräknas 51 068 000 kr.

Inom riksarkivet finns en nämnd för enskilda arkiv som fördelar bidrag till folkrörelsearkiv samt till sju olika enskilda arkiv. I propositionen föreslås att anslagsposten — Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv — skall höjas med 1 700 000 kr. utöver pris- och löneomräkning till totalt 4 622 000 kr. Av den föreslagna höjningen beräknas 500 000 kr. för bidrag till ett enskilt arkiv — Tjänstemannarörelsens arkiv och museum — som under flera år fått ett bidragsbelopp av denna storlek av s.k. lotterimedel. För samverkan med näringslivet i bevarande av företagsarkiv beräknas 500 000 kr. För folkrörelsearkiven beräknas 220 000 kr. för att möjliggöra bidrag till ytterligare två föreståndarlöner vid sådana arkiv.

Den ovan angivna anslagshöjningen om 3 770 000 kr. som föreslås i motion Kr18 innefattar 770 000 kr. för bidrag till lönerna för sju föreståndare för folkrörelsearkiv utöver vad regeringen föreslagit.

Utskottet anser sig inte kunna förorda att medel beräknas för bidrag till föreståndarlöner för folkrörelsearkiv utöver vad regeringen föreslagit. Utskottet avstyrker därför motion Kr18 även i här aktuell del och tillstyrker propositionens förslag.

Sammanfattningsvis innebär utskottets ställningstagande att utskottet avstyrker motion Kr18 yrkande 10 i dess helhet och att regeringens förslag att ett belopp om 108 353 000 kr. skall anvisas för nästa budgetår under anslaget G 23 tillstyrks.

Från anslagsposten lämnas som tidigare nämnts bidrag till fjorton folkrörelsearkiv för täckning av en del av föreståndarlönen. När bidraget infördes budgetåret 1972/73 (prop. 1972:1, bet. KrU 4, rskr. 40) var avsikten att det statliga stödet skulle enligt en speciell konstruktion täcka ca 60 % av en föreståndarlön.

I motionerna Kr18 (c) och Kr275 (s) framhålls att det statliga stödet till folkrörelsearkiven successivt har urholkats. Enligt motion Kr18 (yrkande 6) bör möjligheter att införa ett system motsvarande det som gäller för de regionala museerna prövas. En översyn av förutsättningarna för arkivens fortsatta verksamhet bör enligt motion Kr275 komma till stånd.

Med hänsyn till de väsentliga förstärkningar av arkivområdet som förslagen i arkivpropositionen innebär är utskottet inte berett att föreslå någon riksdagens åtgärd med anledning av motion Kr18 yrkande 6 och motion Kr275.

Som utskottet nämnt i det föregående fördelar riksarkivets nämnd för enskilda arkiv bidrag till vissa enskilda arkiv. Ett enskilt arkiv —

Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv – får bidrag under en särskild anslagspost. Regeringen föreslår en höjning av detta anslag med 285 000 kr. till totalt 2 414 000 kr.

I motion Kr19 (c) föreslås att det till Centerrörelsens arkiv skall anvisas 300 000 kr. (yrkande 1). Med hänvisning till det statliga bidrag som Arbetarrörelsens arkiv erhåller anser motionärerna att det är angeläget att även politiska och fackliga organisationer kan få motsvarande stöd. I motionen redovisas att Centerrörelsens arkiv har byggts upp inom centerrörelsen. Avsikten är att detta arkiv skall ombildas och berörda organisationer kommer att bilda en stiftelse. Vidare föreslår motionärerna att om riksdagen avvisar det föreslagna bidraget till Centerrörelsens arkiv, riksdagen skall besluta att anslaget till Arbetarrörelsens arkiv bör utgå (yrkande 2). De medel som enligt regeringens förslag skall ställas till detta arkivs förfogande bör beräknas för riksarquivets nämnd för enskilda arkiv. Arbetarrörelsens arkiv får då i likhet med övriga folkrörelseorganisationer söka bidrag hos nämnden.

Vad avser förslaget om ett särskilt bidrag till Centerrörelsens arkiv vill utskottet erinra om att enligt riksdagens beslut våren 1989 (prop. 1988/89:100, bil. 10, bet. KrU18) det bör ankomma på nämnden att efter beredning av ingivna ansökningar fatta beslut om bidragsfördelning. Utskottet vill erinra om att den enskilda sektorns arkivintressenter finns representerade inom nämnden. Utskottet avstyrker yrkande 1 i motion Kr19.

Vad beträffar det i samma motion framställda yrkandet om indragning av anslagsposten Arbetarrörelsens arkiv vill utskottet hänvisa till att arkivet genom en långvarig verksamhet fått en särställning inom det enskilda arkivväsendet. Även arkivutredningen ansåg det motiverat att budgeteringen av bidraget sker direkt genom beslut av riksdag och regering. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet yrkande 2 i motion Kr19.

Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (G 24)

Anslaget uppgår för innevarande budgetår till 18 950 000 kr. Regeringen föreslår i budgetpropositionen en höjning av anslaget med 1 632 000 kr. för nästa budgetår till 20 582 000 kr.

I flera motioner framhålls behovet av att dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (DOVA) ges förstärkta resurser. Företrädare för folkpartiet föreslår i motion Kr257 att anslaget skall räknas upp med 403 000 kr. (yrkande 13). Motionärerna hävdar att DOVA alltid har fått arbeta med knappa resurser. De anser att det är angeläget att det ges en viss förstärkning till bl.a. arkiven i Göteborg och Umeå.

En höjning med 600 000 kr. föreslås i motion Kr318 (mp). Motionären anser att en arkivarietjänst bör inrättas vid ettvarvt av arkiven i Lund, Göteborg och Umeå.

Även i motion Kr276 (s) påtalas behovet av att en arkivarietjänst inrättas vid de nämnda arkiven. Motionären förordar en omfördelning av resurser från arkivet i Uppsala till Lund, Göteborg resp. Umeå.

Behovet av en personell förstärkning vid dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg (DAG) påtalas i motionerna Kr224 (m) och Kr242 (c). Enligt motion Kr223 (c) bör dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund (DAL) få ett utökat ansvarsområde genom att ansvaret för att samla in, bearbeta och bevara material om ortnamn från hela Sydsverige förs över från arkivet i Uppsala till DAL.

Med anledning av dessa motionsförslag vill utskottet anföra följande.

En utredning av möjligheterna och formerna för att knyta verksamheten vid DOVA till högskolans organisation har genomförts av statskontoret. I rapporten (1990:10) Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv. Förslag om en administrativ anknytning till högskolan, som presenterats i mars 1990, föreslås bl.a. att DOVA-arkiven administrativt skall knytas till universitetet i Uppsala och att ledningsfunktionen skall förstärkas med en verkschef. I rapporten konstateras att en organisation av DOVA:s typ med få fasta tjänster är sårbar för händelser den inte kan påverka, bl.a. problemen med ersättare till sjuk- eller föräldraledig personal. Rapporten kommer att bli föremål för remissbehandling.

I avvaktan på resultatet av beredningen av frågor om DOVA-arkivens organisation är det enligt utskottets mening angeläget att DOVA får en viss resursförstärkning. Utskottet föreslår därför att anslaget höjs med 275 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit. Härigenom blir det möjligt att tillgodose vissa av de önskemål som motionärerna fört fram, bl.a. önskemålet om viss förstärkning av resurserna till arkivet i Göteborg. Utskottets ställningstagande innebär att syftet med motionerna Kr223, Kr224, Kr242, Kr257 yrkande 13, Kr276 och Kr318 i väsentlig mån blir tillgodosett.

Svenskt biografiskt lexikon (G 25)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Statliga arkiv: Vissa kostnader för samlingar och materiel m.m. (G 26)

Från anslaget betalas vissa kostnader som riksarkivet och landsarkiven har för datamediekontroll m.m. samt inköp av arkivalier, böcker, konservering av arkivalier och reproduktion av arkivhandlingar. Vidare får DOVA bidrag för bl.a. inlösen av samlingar samt skydds- och säkerhetskopiering. Svenskt biografiskt lexikon föreslås få anslag för bl.a. tryckningskostnader.

Regeringen har i budgetpropositionen föreslagit ett anslag på 6 055 000 kr. för nästa budgetår. I arkivpropositionen har föreslagits en ytterligare medelsanvisning om 418 000 kr.

Förslaget innebär bl.a. att riksarkivet tilldelas en engångsanvisning på drygt 2 milj.kr. för dels fortsatt konvertering av äldre arkivhandlingar till mikrofilm, dels personalutveckling och utbildningsinsatser.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Utskottet hemställer

1. beträffande *arkivlagens tillämpningsområde*
att riksdagen med avslag på motion 1989/90:Kr18 yrkande 1
antar det i proposition 1989/90:72 framlagda förslaget till arkivlag, såvitt avser *dels* rubriken närmast före 1 §, *dels* 1 och 3 §§,
res. 1 (c)

2. beträffande *arkivbeskrivning*
att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Kr13 yrkande 1 och 1989/90:Kr20 yrkande 1 antar 6 § i regeringens förslag till arkivlag samt punkterna 2 och 3 i övergångsbestämmelserna till lagförslaget med den ändringen att orden "och 3" utgår ur punkt 3 i övergångsbestämmelserna,
res. 2 (m, fp)

3. beträffande *gallring av allmänna handlingar*
att riksdagen med avslag på motion 1989/90:Kr17 yrkande 1 antar 10 § i regeringens förslag till arkivlag,
res. 3 (fp)

4. beträffande *gallring av statistikregister*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr17 yrkande 2,

5. beträffande *kyrkoarkiven*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr18 yrkande 5,

6. beträffande *lagförslagen i propositionen*
att riksdagen *dels* antar regeringens förslag till arkivlag i den mån det inte omfattas av vad utskottet ovan hemställt under mom. 1—3, *dels* antar övriga lagförslag som framlagts i proposition 1989/90:72,

7. beträffande *riktlinjer för arkivpolitiken*
att riksdagen lämnar utan erinran vad som anförts i proposition 1989/90:72 om riktlinjer för arkivpolitiken,

8. beträffande *utbyggnad av landsarkivorganisationen*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Kr208, 1989/90:Kr211, 1989/90:Kr212, 1989/90:Kr235, 1989/90:Kr277 yrkande 1, 1989/90:Kr278, 1989/90:Kr315, 1989/90:Kr316, 1989/90:Kr359 och 1989/90:Kr15,

9. beträffande *utbyggnad av riksarkivets bergsmagasin*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr314,
res. 4 (fp)

10. beträffande *utformningen av den framtida landsarkivorganisationen*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr18 yrkandena 2 och 3,
res. 5 (c)

11. beträffande *informationslagring och arkivlokaler*
att riksdagen lämnar utan erinran vad som anförts i proposition 1989/90:72 om informationslagring och arkivlokaler,

12. beträffande *plan för att öka landsarkivens tillgänglighet*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Kr13 yrkande 2, 1989/90:Kr14 och 1989/90:Kr20 yrkande 2,
res. 6 (c)

13. beträffande *utbyggd forskarservice vid landsarkiven*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Kr225, 1989/90:Kr317
och 1989/90:Kr16,

res. 7 (fp)

14. beträffande *inrättande av arkivarietjänster vid landsarkiven*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr18 yrkande 4,

res.8 (c)

15. beträffande *arkivens användning och tillgänglighet*
att riksdagen lämnar utan erinran vad som anförts i proposition
1989/90:72 i den mån det inte omfattas av vad utskottet ovan
hemställt,

16. beträffande *verksamheten vid Svensk arkivinformation*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Kr274 och
1989/90:Kr358,

res. 9 (fp, c)

17. beträffande *friexemplar av visst mikrofilm material*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr277 yrkande 2,

18. beträffande *lokalisering av mikrofilmning av kyrkobokfö-
ringsarkiven*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Kr360 och
1989/90:Sk903,

res. 10 (c)

19. beträffande *riksarkivets resurser för service till vissa arkiv*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr18 yrkandena 8 och 9,

res. 11 (c)

20. beträffande *inventering av enskilda arkiv*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr18 yrkande 7,

res. 12 (c)

21. beträffande *enskilda arkiv*
att riksdagen lämnar utan erinran vad som anförts i proposition
1989/90:72 om enskilda arkiv,

22. beträffande *arkivutbildning och personalutveckling*
att riksdagen lämnar utan erinran vad som anförts i proposition
1989/90:72 om arkivutbildning och personalutveckling,

23. beträffande *beräkning av medel för anslagsposten Förvalt-
ningskostnader*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:72 och med
avslag på motion 1989/90:Kr18 yrkande 10 i motsvarande del
beslutar att för angivna ändamål under anslaget vid mom. 25
skall beräknas 51 068 000 kr.,

res. 13 (c) - villk. 8, 11, 12

24. beträffande *beräkning av medel för anslagsposten Riksarki-
vets nämnd för enskilda arkiv*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:72 och med
avslag på motion 1989/90:Kr18 yrkande 10 i motsvarande del
beslutar att för angivna ändamål under anslaget vid mom. 25
skall beräknas 4 622 000 kr.,

res. 14 (c)

25. beträffande *medelsanvisningen till Riksarkivet och landsarki-
ven*

att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:72 och med avslag på motion 1989/90:Kr18 yrkande 10 i motsvarande del till *Riksarkivet och landsarkiven* för budgetåret 1990/91 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 108 353 000 kr.,
res. 15 (c) - villk. 13, 14

26. beträffande *stöd till folkrörelsearkiven m.m.*
 att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Kr275 och 1989/90:Kr18 yrkande 6,

27. beträffande *bidrag till Centerrörelsens arkiv*
 att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr19 yrkande 1,

28. beträffande *anslagskonstruktionen för bidraget till Arbetarrörelsens arkiv*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr19 yrkande 2,
res. 16 (m, c)

29. beträffande *medelsanvisningen till Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:100 och motionerna 1989/90:Kr223, 1989/90:Kr224, 1989/90:Kr242, 1989/90:Kr257 yrkande 13, 1989/90:Kr276 och 1989/90:Kr318 till *Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv* för budgetåret 1990/91 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 20 857 000 kr.,

res. 17 (mp)

30. beträffande *medelsanvisningen till Svenskt biografiskt lexikon*

att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:100 till *Svenskt biografiskt lexikon* för budgetåret 1990/91 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 2 683 000 kr.,

31. beträffande *medelsanvisningen till Statliga arkiv: Vissa kostnader för samlingar och materiel m.m.*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:100 och med bifall till proposition 1989/90:72 till *Statliga arkiv: Vissa kostnader för samlingar och materiel m.m.* för budgetåret 1990/91 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 6 473 000 kr.

Stockholm den 8 maj 1990

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Åke Gustavsson (s), Maja Bäckström (s), Berit Oscarsson (s), Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m), Sylvia Pettersson (s), Erkki Tammenoksa (s), Leo Persson (s), Lars Ahlström (m), Stina Gustavsson (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Kaj Nilsson (mp), Ingegerd Sahlström (s), Ulla Berg (s), Lola Björkquist (fp) och Stina Eliasson (c).

Reservationer

1. Arkivlagens tillämpningsområde (mom. 1)

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "(yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

Enligt förslaget i propositionen skall arkivlagen endast reglera statliga och kommunala myndigheters arkivverksamhet. De enskilda arkivens verksamhet ingår alltså inte i den föreslagna arkivlagens tillämpningsområde. Utskottet kan godta att arkivlagen får det i propositionen föreslagna tillämpningsområdet. Utskottet anser dock att det är viktigt att det i arkivlagen klart anges att såväl myndigheters och andra offentliga organs arkiv som enskilda arkiv är en del av det svenska kulturarvet. Genom att en särskild bestämmelse härom införs i arkivlagen slås fast att stat, kommuner och landsting har ett gemensamt ansvar för den verksamhet som bedrivs vid de enskilda arkiven. Med anledning av motion Kr18 yrkande 1 bör därför en sådan lagbestämmelse införas som motionärerna förordat. Bestämmelsen bör intas i 1 § arkivlagen. I konsekvens härmed bör lagtexten i övrigt jämkas så till vida att bestämmelsen i 3 § andra stycket utgår samt att rubriken före 1 § får ett visst tillägg.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *arkivlagens tillämpningsområde*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr18 yrkande 1
dels antar det i proposition 1989/90:72 framlagda förslaget till arkivlag, såvitt avser rubriken närmast före 1 §, samt 1 och 3 §§ med den ändringen att rubriken och paragraferna erhåller i bilaga 2 som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse, *dels* beslutar att orden "3 § tredje stycket" i 10 § i regeringens förslag till arkivlag skall bytas ut mot orden "3 § andra stycket",

2. Arkivbeskrivning (mom. 2)

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m), Lars Ahlström (m) och Lola Björkquist (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 12 slutar med "yrkande 1 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet ifrågasätter om det finns behov av en särskild arkivbeskrivning vid sidan om de arkivförteckningar som myndigheterna redan nu är skyldiga att upprätta. Arkivets innehåll framgår av arkivförteckningens innehållsförteckning. I arkivförteckningen finns också uppgifter om gällande gallringsbestämmelser. Det kan även diskuteras om en kortfattad arkivbeskrivning fyller någon funktion. En omfattande arkivbeskrivning åter kräver en förhållandevis stor arbetsinsats från såväl myndighetens som den ansvariga arkivmyndighetens sida.

Utskottet delar således motionärernas uppfattning att kravet på att en arkivbeskrivning skall upprättas skall utgå ur lagförslaget. Till följd härav bör en ändring i övergångsbestämmelserna göras. Motionerna Kr13 yrkande 1 och Kr20 yrkande 1 tillstyrks.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arkivbeskrivning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Kr 13 yrkande 1 och 1989/90:Kr 20 yrkande 1 antar 6 § i regeringens förslag till arkivlag samt punkterna 2 och 3 i övergångsbestämmelserna till lagförslaget med den ändringen att paragrafen samt de nämnda punkterna i övergångsbestämmelserna erhåller i bilaga 3 som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse,

3. Gallring av allmänna handlingar (mom. 3)

Jan-Erik Wikström och Lola Björkquist (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet kan" och på s. 13 slutar med "avstyrks därmed" bort ha följande lydelse:

I arkivpropositionen poängteras att ett av målen för arkivverksamheten är att tillgodose forskningens behov. Utskottet vill understryka att hänsynstagande till medborgarnas personliga integritet bör gå före tillgodoseende av forskningens behov av bevarande av handlingar. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det bör ankomma på riksdagen att göra en avvägning mellan forskningens behov och integritetsaspekterna. Utskottet anser att i de fall särbestämmelser om förstörande av allmänna handlingar skall finnas i stället för arkivlagens gallringsregler skall sådana särbestämmelser ges i lag. Lagtexten bör alltså jämkas så till vida att orden "eller i förordning" utgår ur lagtexten i 10 § andra stycket.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *gallring av allmänna handlingar*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr17 yrkande 1 antar 10 § i regeringens förslag till arkivlag med den ändringen att paragrafen erhåller i bilaga 4 som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse,

4. Utbyggnad av riksarkivets bergsmagasin (mom. 9)

Jan-Erik Wikström och Lola Björkquist (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 med "Med anledning" och slutar med "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening synnerligen angeläget att en utbyggnad av riksarkivets bergsmagasin i Marieberg snarast kommer till stånd. En sådan utbyggnad skulle medföra att några av de depåer som riksarkivet har utanför huvuddepån skulle kunna avvecklas och materialet koncentreras till huvuddepån. Otvivelaktigt skulle en samlad

lösning av riksarkivets lokalproblem innebära stora fördelar för forskare och personal. Vad utskottet anfört med anledning av motion Kr314 bör ges regeringen till känna.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *utbyggnad av riksarkivets bergsmagasin*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr314 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Utformningen av den framtida landsarkivorganisationen (mom. 10)

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den mening i utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "motion Kr18" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att arkivutredningens förslag om en utbyggnad av landsarkivorganisationen med två nya landsarkiv i Karlstad och Umeå omgående bör genomföras. I fråga om dessa arkiv finns redan ett genomarbetat utredningsförslag, och det finns därför ingen anledning att avvakta resultatet av arkivdepåkommitténs arbete. I fråga om den framtida utformningen av landsarkivorganisationen bör enligt utskottets mening denna byggas upp enligt principen att det skall finnas ett landsarkiv i varje län.

Vad utskottet anfört med anledning av motion Kr18 yrkandena 2 och 3 bör ges regeringen till känna.

dels att moment 10 i utskottets hemställan i bort ha följande lydelse:

10. beträffande *utformningen av den framtida landsarkivorganisationen*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr18 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Plan för att öka landsarkivens tillgänglighet (mom. 12)

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Med anledning" och slutar med "är påkallad" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är nödvändigt att arkivinstitutionernas användarservice kompletteras med insatser för att aktivt tillhandahålla arkivinformatonen till användarna. Avgörande härvidlag är landsarkivens personalsituation. För närvarande är en stor del av landsarkivens personal lönebidragsanställda. Detta är på sikt en ohållbar situation.

Enligt utskottets mening bör därför frågan om landsarkivens personalsituation bli föremål för en översyn.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *plan för att öka landsarkivens tillgänglighet* att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Kr13 yrkande 2, 1989/90:Kr14 och 1989/90:Kr20 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1989/90:KrU29

7. Utbyggd forskarservice vid landsarkiven (mom. 13)

Jan-Erik Wikström och Lola Björkquist (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Det är uppenbart att landsarkiven behöver få en förstärkning på personalsidan för att arkiven skall kunna ge nödvändig service till forskare och övrig användare. De förslag om inrättande av arkivlektorstjänster som förs fram i motionerna Kr225, Kr317 och Kr16 är enligt utskottets mening välgrundade. Utskottet anser alltså att riksdagen i ett uttalande till regeringen bör understryka vikten av att tjänster som arkivlektor bör inrättas vid landsarkiven.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *utbyggd forskarservice vid landsarkiven* att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Kr225, 1989/90:Kr317 och 1989/90:Kr16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Inrättande av arkivarietjänster vid landsarkiven (mom. 14)

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att landsarkivens möjligheter att ge service till forskare och övriga användare måste förstärkas. Förslaget i motion Kr18 om att landsarkiven skall tillföras sju arkivarietjänster är enligt utskottets mening väl grundat.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *inrättande av arkivarietjänster vid landsarkiven* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr18 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Verksamheten vid Svensk arkivinformation. (mom. 16)

1989/90:KrU29

Jan-Erik Wikström (fp), Stina Gustavsson (c), Lola Björkquist (fp) och Stina Eliasson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Som utskottet" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare framhållit att en fortsatt positiv utveckling av verksamheten vid SVAR är angelägen. SVAR bör därför få utökade resurser för såväl nödvändiga investeringar som för driftskostnader. Möjligheterna att utveckla SVAR till en för hela landet gemensam resurs för mikrofilmning av arkivalier bör också övervägas. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna Kr274 och Kr358 bör ges regeringen till känna.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *verksamheten vid Svensk arkivinformation*
att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Kr274 och 1989/90:Kr358 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Lokalisering av mikrofilmning av kyrkobokföringsarkiven (mom. 18)

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet utgår" och slutar med "utskottet motionerna" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att goda skäl talar för att en mikrofilmning av kyrkobokföringshandlingarna bör förläggas till Ljungaverken. Inom kommunen finns redan nu en viss arkiv- och mikrofilmningskompetens. Projektets produktionstekniska kostnader torde därför kunna nedbringas i förhållande till de hittills gjorda beräkningarna.

Vidare skulle en lokalisering till Ljungaverken vara av stor regionalpolitisk betydelse.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *lokalisering av mikrofilmning av kyrkobokföringsarkiven*
att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Kr360 och 1989/90:Sk903 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Riksarkivets resurser för service till vissa arkiv (mom. 19)

1989/90:KrU29

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "(yrkandena 8 och 9)" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening angeläget att riksarkivet får möjligheter att bygga ut sin konsult- och rådgivningsverksamhet såväl till näringslivsarkiven som till folkrörelsernas arkiv. Utskottet tillstyrker därför förslagen i motion Kr18 om att tre arkivarietjänster inrättas vid riksarkivet.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *riksarkivets resurser för service till vissa arkiv* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr18 yrkandena 8 och 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

12. Inventering av enskilda arkiv (mom. 20)

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Som utskottet" och slutar med "del (yrkande 7)" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening angeläget att en inventering och förteckning av sådana enskilda arkiv som inte är dokumenterade kommer till stånd. I annat fall finns det risk för att viktiga delar av vårt kulturarv går förlorade. Förslaget i motion Kr18 om en landsomfattande inventering av enskilda arkiv bör därför snarast genomföras. Inventeringen bör bedrivas i projektform i samarbete med berörda organisationer och sammanslutningar.

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse

20. beträffande *inventering av enskilda arkiv* att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr18 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

13. Beräkning av medel för anslagsposten Förvaltningskostnader (mom. 23)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 8, 11 och 12

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Utskottet har" och slutar med "beräknas 51 078 000 kr." bort ha följande lydelse:

I det föregående har utskottet uttalat sig för en förstärkning av landsarkiven genom att dessa skall tillföras sju arkivarietjänster (reservation 8). Vidare har utskottet tillstyrkt förslagen i motion Kr18 om att tre arkivarietjänster skall inrättas vid riksarkivet samt att ett särskilt

inventeringsprojekt rörande enskilda arkiv skall komma till stånd (reservationerna 11 och 12). För de angivna ändamålen bör under anslagsposten beräknas 3 milj.kr. För anslagsposten Förvaltningskostnader bör alltså beräknas totalt 54 068 000 kr.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *beräkning av medel för anslagsposten Förvaltningskostnader*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:72 och med bifall till motion 1989/90:Kr18 yrkande 10 i motsvarande del beslutar att för angivna ändamål under anslaget vid mom. 25 skall beräknas 54 068 000 kr.,

14. Beräkning av medel för anslagsposten Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv (mom. 24)

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "propositionens förslag" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening angeläget att det statliga stödet till folkrörelsearkiven förstärks. I enlighet med vad som föreslås i motion Kr18 bör anslaget därför räknas upp med 770 000 kr. Denna anslagshöjning medger att bidrag kan lämnas till sju föreståndarlöner.

dels att moment 24 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

24. beträffande *beräkning av medel för anslagsposten Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:72 och med bifall till motion 1989/90:Kr18 yrkande 10 i motsvarande del beslutar att för angivna ändamål under anslaget vid mom. 25 skall beräknas 5 392 000 kr.,

15. Medelsanvisningen till Riksarkivet och landsarkiven (mom. 25)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 13 och 14

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Sammanfattningsvis innebär" och slutar med "G 23 tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottets ställningstagande innebär sammanfattningsvis att utskottet tillstyrker motion Kr18 yrkande 10 i dess helhet. Ett belopp om totalt 112 123 000 kr. skall alltså anvisas för nästa budgetår under anslaget G 23.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25. beträffande *medelsanvisningen till Riksarkivet och landsarkiven*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:72 och med

bifall till motion 1989/90:Kr18 yrkande 10 i motsvarande del till *Riksarkivet och landsarkiven* för budgetåret 1990/91 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 112 123 000 kr.,

1989/90:KrU29

16. Anslagskonstruktionen för bidraget till Arbetarrörelsens arkiv (mom. 28)

Ingrid Sundberg (m), Lars Ahlmark (m), Lars Ahlström (m), Stina Gustavsson (c) och Stina Eliasson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Vad beträffar" och slutar med "motion Kr19" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör riksarkivets enskilda nämnd fördela samtliga bidrag som staten lämnar till olika enskilda arkiv. Utskottet delar alltså motionärernas uppfattning att de medel som nu anvisas till Arbetarrörelsens arkiv över en särskild anslagspost bör föras över till anslagsposten Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv. Detta innebär att Arbetarrörelsens arkiv i likhet med övriga folkrörelseorganisationer får söka bidrag för sin verksamhet hos nämnden som då kan göra en helhetsbedömning av de olika enskilda arkivens bidragsbehov.

dels att moment 28 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

28. beträffande *anslagskonstruktionen för bidraget till Arbetarrörelsens arkiv*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr19 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Medelsanvisningen till Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (mom. 29)

Kaj Nilsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "I avvaktan" och slutar med "blir tillgodosett" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är angeläget att DOVA får den resursförstärkning om 600 000 kr. som föreslås i motion Kr318. Härigenom blir det möjligt att förstärka arkiven i Lund, Göteborg och Umeå med vardera en arkivarietjänst.

dels att moment 29 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

29. beträffande *medelsanvisningen till Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:100 och motionerna 1989/90:Kr223, 1989/90:Kr224, 1989/90:Kr242, 1989/90:Kr257 yrkande 13 och 1989/90:Kr276 samt med bifall till motion 1989/90:Kr318 till *Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv* för budgetåret 1990/91 under åttonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 21 182 000 kr.,

Särskilda yttranden

1. Kyrkoarkiven (mom. 5)

Stina Gustavsson och Stina Eliasson (båda c) anför:

Vi vill erinra om att förslag om att riksdagsbeslutet om folkbokföringsreformen skall rivas upp har aktualiserats i flera motioner. Dessa förslag kommer att behandlas av skatteutskottet.

2. Anslagskonstruktionen för bidraget till Arbetarrörelsens arkiv (mom. 28)

Jan-Erik Wikström och Lola Björkquist (båda fp) anför:

Vi anser att principerna för fördelningen av det statliga bidraget till de enskilda arkiven på sikt bör ses över. Det bör därvid övervägas om Arbetarrörelsens arkiv inom de enskilda arkiven har en sådan särställning att det är motiverat att detta arkiv även framgent får statsbidrag över en särskild anslagspost.

I proposition 1989/90:72 framlagda lagförslag .

Propositionens lagförslag

1 Förslag till

Arkivlag

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § I denna lag ges bestämmelser om myndigheternas och vissa andra organs arkiv samt om arkivmyndigheterna.

Bestämmelserna i 3 - 6 och 10 §§ skall tillämpas också på statliga, kommunala och kyrkokommunala beslutande församlingar.

2 § Vad som enligt denna lag gäller för statliga myndigheters arkiv skall gälla även för arkiv hos

1. kyrkokommunala myndigheter,
2. sådana organ som avses i 1 kap. 8 § andra stycket sekretesslagen (1980:100) till den del arkivet härrör från den verksamhet som avses i bilagan till sekretesslagen, och
3. allmänna försäkringskassor.

Arkivbildningen och dess syften

3 § En myndighets arkiv bildas av de allmänna handlingarna från myndighetens verksamhet och sådana handlingar som avses i 2 kap. 9 § tryckfrihetsförordningen och som myndigheten beslutar skall tas om hand för arkivering. Upptagningar för automatisk databehandling som är tillgängliga för flera myndigheter, så att de där utgör allmänna handlingar, skall dock bilda arkiv endast hos en av dessa myndigheter, i första hand den myndighet som svarar för huvuddelen av upptagningen.

Myndigheternas arkiv är en del av det nationella kulturarvet.

Myndigheternas arkiv skall bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser

1. rätten att ta del av allmänna handlingar,
2. behovet av information för rättskipningen och förvaltningen, och
3. forskningens behov.

Arkivvården

4 § Varje myndighet skall svara för vården av sitt arkiv, om inte en arkivmyndighet med stöd av 9 § har övertagit detta ansvar.

5 § Som grund för arkivvården skall myndigheterna

1. vid registreringen av allmänna handlingar ta vederbörlig hänsyn till dess betydelse för en ändamålsenlig arkivvård, och
2. vid framställningen av handlingar använda materiel och metoder som är lämpliga med hänsyn till behovet av arkivbeständighet.

6 § I arkivvården ingår att myndigheten skall

1. organisera arkivet på ett sådant sätt att rätten att ta del av allmänna handlingar underlättas,
2. upprätta dels en arkivbeskrivning som ger information om vilka slag av handlingar som kan finnas i myndighetens arkiv och hur arkivet är organiserat, dels en systematisk arkivförteckning,
3. skydda arkivet mot förstörelse, skada, tillgrepp och obehörig åtkomst,
4. avgränsa arkivet genom att fastställa vilka handlingar som skall vara arkivhandlingar, och
5. verkställa föreskriven gallring i arkivet.

Arkivmyndigheterna och deras uppgifter

7 § För tillsynen av att myndigheterna fullgör sina skyldigheter enligt 3 - 6 §§ skall det finnas arkivmyndigheter såväl inom den statliga som den kommunala förvaltningen.

Arkivmyndigheterna skall dock inte ha tillsyn över riksdagens myndigheter, regeringen, myndigheter inom regeringens kansli eller utrikesrepresentationen.

8 § Regeringen bestämmer vilka arkivmyndigheter som skall finnas för tillsynen över de statliga myndigheterna. Tillsynen över att sådana organ som avses i 2 § fullgör sina skyldigheter enligt 3 - 6 §§ ankommer på de statliga arkivmyndigheterna.

Kommunstyrelsen är arkivmyndighet i kommunen och förvaltningsutskottet i landstingskommunen, om inte kommunfullmäktige eller landstinget har utsett någon annan nämnd eller styrelse till arkivmyndighet.

9 § En arkivmyndighet har rätt att överta arkivmaterial från en myndighet som står under dess tillsyn. Övertagande kan ske både efter överenskommelse och på grund av ett ensidigt beslut från arkivmyndigheten.

En arkivmyndighet övertar också arkivmaterial i sådana fall som beskrivs i 11 och 14 §§.

När en arkivmyndighet har övertagit arkivmaterial från en annan myndighet övergår hela ansvaret för det materialet till arkivmyndigheten.

Gallring

10 § Allmänna handlingar får gallras.

Vid gallring skall dock alltid beaktas att arkiven utgör en del av kulturarvet och att det arkivmaterial som återstår skall kunna tillgodose de ändamål som anges i 3 § tredje stycket.

Om det finns avvikande bestämmelser om gallring av vissa allmänna handlingar i annan lag eller i förordning gäller dessa bestämmelser, dock med undantag för bestämmelserna i 12 § datalagen (1973:289).

Särskilt om statliga arkiv

11 § Om en statlig myndighet har upphört och dess verksamhet inte har förts över till en annan statlig myndighet, skall myndighetens arkiv överlämnas till en arkivmyndighet inom tre månader, såvida inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat.

12 § Utöver vad som följer av bestämmelserna i 9, 10 och 11 §§ får en statlig myndighet avhända sig allmänna handlingar endast genom sådant återlämnande eller överlämnande som sker med stöd av

1. lag eller föreskrift som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, eller

2. särskilt beslut av regeringen.

Första stycket gäller inte handlingar som en myndighet har fått som lån.

13 § Statliga arkivmyndigheter får ta emot arkivmaterial också från enskilda.

Särskilt om kommunala arkiv

14 § Om en kommunal myndighet har upphört och dess verksamhet inte har förts över till en annan kommunal myndighet, skall myndighetens arkiv överlämnas till arkivmyndigheten inom tre månader, såvida inte kommunfullmäktige eller landstinget har beslutat något annat.

15 § Utöver vad som följer av bestämmelserna i 9, 10 och 14 §§ får en kommunal myndighet avhända sig allmänna handlingar endast genom sådant återlämnande eller överlämnande som sker med stöd av

1. lag, eller

2. särskilt beslut av kommunfullmäktige eller landstinget.

Första stycket gäller inte handlingar som en myndighet har fått som lån.

16 § Kommunfullmäktige eller landstinget får meddela föreskrifter om arkivvården inom kommunen, i den utsträckning något annat inte är särskilt föreskrivet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991.

2. Arkivbeskrivningar skall vara upprättade senast vid utgången av år 1995.

För kommunala myndigheter gäller vidare att arkivförteckningar skall vara upprättade senast vid utgången av år 1995. Detsamma gäller statliga myndigheter som har medgivits undantag från skyldigheten enligt äldre bestämmelser att upprätta arkivförteckning.

3. Om det föreligger särskilda skäl får regeringen medge längre anstånd med upprättande av arkivbeskrivning och arkivförteckning än som anges i 2 och 3 ovan, dock längst till utgången av år 2000.
4. Säkerhetspolisen skall tills vidare inte stå under tillsyn av någon arkivmyndighet.

2 Förslag till

Lag om skydd för beteckningen svenskt arkiv

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Skrivmateriel och förvaringsmedel får märkas med beteckningen svenskt arkiv endast om de är godkända för sådan märkning.

Föreskrifter om vad som krävs för godkännande och om vem som får meddela godkännande meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

2 § Den som märker skrivmateriel eller förvaringsmedel med orden svenskt arkiv antingen ensamma, i sammansättning eller i förkortning trots att materielen eller förvaringsmedlen inte är godkända skall dömas till böter, om inte gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Detta gäller också för den som saluför skrivmateriel eller förvaringsmedel trots att han har kännedom om att märkningen inte är riktig.

3 § Ett varuparti som varit föremål för brott enligt denna lag eller värdet av ett sådant parti skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991.

Genom lagen upphävs 16 och 17 §§ kungörelsen (1964: 504) om användning av skrivmateriel i statlig verksamhet.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962: 381) om allmän försäkring

1989/90:KrU29

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 5 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Förelagten lydelse

18 kap.

5 §

Allmän försäkringskassa må ej utan stöd av särskilt lagstadgande bedriva annan verksamhet än som angives i denna lag eller i bestämmelser, som utfärdats med stöd av densamma.

I den mån regeringen så förordnar, är allmän försäkringskassa pliktig att biträda vid handhavandet av annan verksamhet.

Myndighet, som handhar arbetslöshetsförsäkring, eller lokalt organ som i 1 kap. 2 § sägs må ej av allmän försäkringskassa förvägras begärt biträde.

I den mån regeringen så föreskriver gäller bestämmelserna om arkiv hos statlig myndighet även arkiv hos allmänna försäkringskassor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991.

¹ Lagen omtryckt 1982: 120.

4 Förslag till

Lag om ändring i patientjournalagen (1985: 562)

Härigenom föreskrivs att 8 § patientjournalagen (1985: 562) skall ha följande lydelse.

1989/90:KrU29

Bilaga 1

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

En journalhandling skall bevaras minst tre år efter det den sista uppgiften fördes in i handlingen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att vissa slags journalhandlingar skall bevaras minst tio år.

Om arkivvård av patientjournaler i det allmännas verksamhet finns det särskilda bestämmelser.

För journalhandlingar som utgör allmän handling gäller, med de undantag som följer av första stycket, arkivlagen (1990:000) samt de bestämmelser som meddelas med stöd av arkivlagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991.

5 Förslag till

Lag om ändring i utsökningsregisterlagen (1986: 617)

Härigenom föreskrivs att 11 §. utsökningsregisterlagen (1986: 617) skall ha följande lydelse.

1989/90:KrU29

Bilaga 1

Nuvarande lydelse

Förestlagen lydelse

11 §

Uppgift om indrivningsuppdrag som avser böter får bevaras i utsökningsregistret till utgången av det år då full betalning skedde. Andra uppgifter som avses i 6 § 1-11 får bevaras under högst tre år. Denna tid räknas för uppgifter om betalningssäkring, kvarstad, näringsförbud och förordnande av god man från utgången av det år då åtgärden förföll eller förlorade sin verkan samt för uppgifter om konkurs och ackord från utgången av det år då förfarandet avslutades. För övriga uppgifter räknas tiden från utgången av det år under vilket målet avslutades. Uppgifter enligt 4 och 5 §§ skall bevaras så länge annan uppgift om personen förekommer i registret.

Uppgift som inte längre får bevaras skall gallras *ur registret senast tre månader efter bevaringstidens utgång.*

Regeringen får föreskriva att vissa av de uppgifter som avses i 6 § 1-11 får bevaras under högst fem år, om särskilda skäl föreligger.

Uppgift som inte längre får bevaras *med stöd av bestämmelserna i första stycket* skall gallras, *om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991.

6 Förslag till

Lag om ändring i kommunallagen (1977: 179)

1989/90:KrU29

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 27 § samt 3 kap. 1 och 10 §§ kommunallagen (1977: 179) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

27 §

Fullmäktiges protokoll och de övriga handlingar som hör till fullmäktiges arkiv skall vårdas och förtecknas. Föreskrifter härom och om arkivvården i övrigt i kommunen eller landstingskommunen meddelas av fullmäktige, i den mån ej annat är särskilt föreskrivet.

I arkivlagen (1990: 000) finns bestämmelser om fullmäktiges arkiv.

3 kap.

1 §¹

Styrelsen skall leda förvaltningen av kommunens eller landstingskommunens angelägenheter och ha inseende över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens eller landstingskommunens utveckling och ekonomiska ställning samt hos fullmäktige och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som styrelsen finner påkallade.

Det åligger vidare styrelsen

1. att bereda eller yttra sig i ärenden som skall handläggas av fullmäktige,

2. att handha den ekonomiska förvaltningen och därvid själv förvalta kommunens eller landstingskommunens egendom i den mån sådan egendomsförvaltning ej har uppdragits åt annan nämnd,

3. att handha medelsförvaltningen i den mån fullmäktige ej har medgivit annan nämnd att helt eller delvis handha sin medelsförvaltning,

4. att verkställa fullmäktiges beslut i den mån verkställigheten ej har uppdragits åt annan,

5. att själv eller genom ombud föra kommunens eller landstingskommunens talan i alla mål och ärenden i den mån detta ej på grund av lag eller annan författning eller fullmäktiges beslut ankommer på annan,

6. att handha kommunens eller landstingskommunens informationverksamhet i den mån fullmäktige ej har uppdragit denna åt annan nämnd,

¹ Senaste lydelse 1981: 165.

Nuvarande lydelse

7. att verka för sådana för-
enklingar i verksamheten som
kan underlätta enskildas kon-
takter med kommunen eller
landstingskommunen,

8. att vårda och förteckna
kommunens eller landstingskom-
munens arkiv i den mån dessa
för sådant ändamål har över-
lämnats till styrelsen samt

9. att i övrigt fullgöra de
uppdrag som fullmäktige har
överlämnat till styrelsen.

Styrelsen skall handlägga de ärenden som enligt särskilda för-
fattningar ankommer på styrelsen.

Styrelsen får infordra yttranden och upplysningar från övriga
nämnder och från beredningar och tjänstemän i kommunen eller
landstingskommunen, när det behövs för att styrelsen skall kunna
fullgöra sina uppgifter.

10 §

När styrelsen väljer avdelning som avses i 12 § eller organ
bestående av ledamöter eller suppleanter i styrelsen för beredning
av ärende som styrelsen skall handlägga tillämpas bestämmelserna
i 2 kap. 23 § om proportionellt val på motsvarande sätt.

I fråga om förfarandet vid fattande av beslut, förande av proto-
koll, protokolls innehåll, justering av protokoll, tillkännagivande
om justering och reservation tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 22,
25 och 26 §§ om fullmäktige på motsvarande sätt för styrelsen.
Protokollet får dock justeras av ordföranden och endast en ytter-
ligare ledamot. Tillkännagivande om justering behöver ej införas i
tidning.

Styrelsens protokoll och de
övriga handlingar som hör till
styrelsens arkiv skall vårdas och
förtecknas enligt de föreskrifter
som avses i 2 kap. 27 §.

Föreslagen lydelse

7. att verka för sådana för-
enklingar i verksamheten som
kan underlätta enskildas kon-
takter med kommunen eller
landstingskommunen, *samt*

8. att i övrigt fullgöra de
uppdrag som fullmäktige har
överlämnat till styrelsen.

I arkivlagen (1990:000) finns
bestämmelser om styrelsens ar-
kiv.

7 Förslag till

Lag om ändring i församlingslagen (1988: 180)

1989/90:KrU29

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om församlingslagen (1988: 180) dels att 2 kap. 27 §, 5 kap. 3 §, 6 kap. 23 §, 7 kap. 21 §, 8 kap. 2 § och 9 kap. 7 § samt rubriken närmast före 7 kap. 21 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas närmast före 2 kap. 27 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagna lydelse

2 kap.

Arkiv

27 §

Protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv finns särskilda bestämmelser.

I arkivlagen (1990: 000) finns bestämmelser om kyrkofullmäktiges arkiv.

5 kap.

3 §

Beträffande kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.

2. Bestämmelserna i 2 kap. 5 § andra stycket om kyrkoherde skall avse den kyrkoherde som är ledamot och hans ersättare i samfällighetens kyrkoråd.

3. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

4. När sammanträde med fullmäktige skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av den ordförande som anges i 4 kap. 6 § 3.

5. Om samtliga suppleanter för en ledamot i fullmäktige är förhindrade att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet i församlingen eller i en sådan grupp av församlingar som avses i 4 § lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval, m. m. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra, inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet och så vidare efter samma grund. Om ett partis samtliga suppleanter är förhindrade att i en ledamots ställe inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i sammanträdet, inträder suppleant som har utsetts för partiet i en annan församling eller grupp av församlingar efter den grund som nyss har sagts. Därvid har den suppleant företräde som har utsetts i den församling eller grupp av församlingar där partiets röstetal är högst.

6. Rätt för ordföranden i en församlings kyrkoråd att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten föreligger bara vid handläggning av ärenden som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i flera pastorat, tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna bara den kyrkoherde som domkapitlet utser.

7. Fullmäktige får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

6 kap.

23 §

Beträffande stiftsfullmäktige tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 6 och 8-30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse stiftsstyrelsen.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på stiftssamfällighetens anslagstavla.

3. Om suppleanten för en ledamot i fullmäktige är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet i valkretsen. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet och så vidare efter samma grund. Om ett partis samtliga suppleanter är förhindrade att i en ledamots ställe inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i sammanträdet, inträder suppleant som här utsetts för partiet i en annan valkrets efter den grund som nyss har sagts. Därvid har den suppleant företräde som har utsetts i den valkrets där partiets röstetal är högst.

4. Rätt att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten har de personer som anges i 12 § andra stycket, ledamöter i stiftsstyrelsen samt ordförande i nämnd eller beredning vid handläggning av ärenden som har beretts av nämnden eller beredningen och vid besvarande av interpellation eller fråga som har framställts till ordföranden i nämnden eller beredningen, revisor hos stiftssamfälligheten vid behandling av revisionsberättelsen för den verksamhet som hans uppdrag avser samt ordförande i församlings eller kyrklig samfällighets kyrkoråd i ärenden som rör församlingen eller den kyrkliga samfälligheten särskilt. Stiftsfullmäktige får därtill kalla tjänstemän hos stiftssamfälligheten eller särskilda sakkunniga för att meddela upplysningar vid ett sammanträde.

5. Det är då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum förrättas val till de befattningar inom samfälligheten som blir lediga vid årets slut av de nyvalda stiftsfullmäktige vid sammanträde snarast efter valperiodens början. Dessa förrättar även andra val som ankommer på stiftsfullmäktige och avser tid efter utgången av det nämnda året.

6. Fullmäktige får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

7 kap.

Förvaring av arkivhandlingar Arkiv

21 §

Kyrkorådets och övriga nämnders protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv finns särskilda bestämmelser. I arkivlagen (1990:000) finns bestämmelser om kyrkorådets och övriga nämnders arkiv.

8 kap.

2 §

Beträffande kyrkliga samfälligheters kyrkoråd och övriga nämnder tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 3, 4, 6-15 och 17-21 §§ samt 22 § första stycket om kyrkoråd m. m. i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församling och kyrkofullmäktige skall avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

2. Om samfälligheten utgörs av församlingar som tillhör flera pastorat, förordnar domkapitlet en av kyrkoherdarna att vara ledamot i samfällighetens kyrkoråd och en annan att vara dennes suppleant. Förordnandena skall avse tiden för de valda ledamöternas tjänstgöringsperiod.

3. Vid val av kyrkoråd i samfälligheten bör om möjligt varje församling bli företräd i rådet genom minst en ledamot eller suppleant.

4. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

5. Samfällighetens kyrkoråd skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Rådet får infordra yttranden och upplysningar från församlingarnas kyrkoråd, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

6. Samfällighetens kyrkoråd får, om inte samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade beslutar något annat, uppdraga åt kyrkorådet eller någon annan nämnd i en församling eller åt ett för församlingarna i ett pastorat gemensamt kyrkoråd att verkställa beslut av samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade eller att förvalta anslag som enligt fastställd budget eller särskilt beslut blivit anvisat åt församlingen.

7. Samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade får ge samfällighetens kyrkoråd en annan benämning än kyrkoråd.

8. *Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.*

9 kap.

7 §¹

Beträffande stiftsstyrelsen och andra nämnder än egendomsnämnden tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 8 §, 9 § andra och tredje styckena, 11-15 och 17-21 §§ samt 22 § första stycket om kyrkoråd m. m. i församling.

Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församling, kyrkofullmäktige och kyrkoråd skall avse stiftssamfälligheten, stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsen.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på stiftssamfällighetens anslagstavla.

3. Stiftsstyrelsen skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Stiftsstyrelsen får begära upplysningar från församlingarna och de kyrkliga samfälligheternas kyrkoråd, när det behövs för att stiftsstyrelsen skall kunna fullgöra sina uppgifter.

4. Stiftsstyrelsen får, om inte stiftsfullmäktige beslutar något annat, uppdra åt kyrkorådet eller annan nämnd i en församling eller kyrklig samfällighet att verkställa beslut av stiftsfullmäktige eller att förvalta anslag som enligt fastställd budget eller särskilt beslut blivit anvisat åt församlingen eller den kyrkliga samfälligheten.

5. Bestämmelserna om närvaro- och yttranderätt för kyrkoherden eller hans ersättare skall också avse biskopen och vice ordföranden i stiftsstyrelsen. I stiftsstyrelsen och andra nämnder i Uppsala stift gäller detsamma också för den biträdande biskopen.

6. *Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991.

¹ Senaste lydelse 1989:985.

Härigenom föreskrivs att 60 och 62 §§ socialtjänstlagen (1980:620)¹ samt punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

60 §

Anteckningar och andra uppgifter i en personakt som tillhör socialnämndens personregister skall gallras ut fem år efter det sista anteckningen gjordes i akten. När svaret för socialtjänsten har gått över till en annan socialnämnd, skall tiden för gallringsplikten räknas från den sista anteckningen i akten hos den nämnden.

Uppgifter i personregister som avses i 59 § första stycket skall gallras ut fem år efter det att de förhållanden som uppgiften avser har upphört.

Gallringen skall vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallrings-skyldigheten inträdde.

62 §

Originalhandlingar som rör utredning om att fastställa faderskap eller om underhållsbidrag får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 60 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva andra undantag från gallrings-skyldigheten.

Anteckningar och andra uppgifter i en personakt som tillhör socialnämndens personregister skall gallras fem år efter det sista anteckningen gjordes i akten. Gallring skall dock inte ske så länge uppgifter om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket.

Uppgifter i personregister som avses i 59 § första stycket skall gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgiften avser har upphört.

Följande handlingar får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 60 § första stycket:

1. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap.

2. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om adoption.

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att en underårig har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, i ett familjehem eller i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av hans föräldrar eller någon annan som har vårdnaden om honom.

Handlingar skall vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 60 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner

¹ Lagen omtryckt 1988:871.

3.² Bestämmelserna i 60 § om gallring tillämpas tidigast den 1 juli 1991 i fråga om uppgifter och andra anteckningar som avser tiden före den 1 juli 1986.

beträffande ett representativt urval av personer.

3. Bestämmelserna i 60 och 62 §§ om gallring tillämpas tidigast den 1 juli 1991 i fråga om uppgifter och andra anteckningar som har tillkommit under tiden den 1 januari 1982 – den 30 juni 1986. Gallringen avseende denna tid skall vara avslutad senast under år 1992. Gallringsskyldigheten gäller inte i fråga om uppgifter och andra anteckningar som har tillkommit före den 1 januari 1982. Sådant äldre material får dock gallras, varvid bestämmelserna om gallring i denna lag skall gälla i tillämpliga delar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991.

² Lydelse enligt prop. 1989/90:93.

I reservation 1 framlagt förslag till ändring i regeringens förslag till arkivlag

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

Lagens tillämpningsområde

Lagens tillämpningsområde *m.m.*

1 §

Myndigheternas arkiv och enskilda arkiv är delar av det nationella kulturarvet.

I denna lag ges bestämmelser om myndigheternas och vissa andra organs arkiv samt om arkivmyndigheterna.

I denna lag ges *endast* bestämmelser om myndigheternas och vissa andra organs arkiv samt om arkivmyndigheterna.

Bestämmelserna i 3–6 och 10 §§ skall tillämpas också på statliga, kommunala och kyrkokommunala beslutande församlingar.

3 §

En myndighets arkiv bildas av de allmänna handlingarna från myndighetens verksamhet och sådana handlingar som avses i 2 kap. 9 § tryckfrihetsförordningen och som myndigheten beslutar skall tas om hand för arkivering. Upptagningar för automatisk databehandling som är tillgängliga för flera myndigheter, så att de där utgör allmänna handlingar, skall dock bilda arkiv endast hos en av dessa myndigheter, i första hand den myndighet som svarar för huvuddelen av upptagningen.

Myndigheternas arkiv är en del av det nationella kulturarvet.

Myndigheternas arkiv skall bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser

1. rätten att ta del av allmänna handlingar,
2. behovet av information för rättskipningen och förvaltningen, och
3. forskningens behov.

I reservation 2 framlagt förslag till ändring i regeringens förslag till arkivlag

1989/90:KrU29
Bilaga 3

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

6 §

I arkivvården ingår att myndigheten skall

1. organisera arkivet på ett sådant sätt att rätten att ta del av allmänna handlingar underlättas,

2. upprätta *dels en arkivbeskrivning som ger information om vilka slag av handlingar som kan finnas i myndighetens arkiv och hur arkivet är organiserat, dels en systematisk arkivförteckning,*

3. skydda arkivet mot förstörelse, skada, tillgrepp och obehörig åtkomst,

4. avgränsa arkivet genom att fastställa vilka handlingar som skall vara arkivhandlingar, och

5. verkställa föreskriven gallring i arkivet.

2. *Arkivbeskrivningar skall vara upprättade senast vid utgången av år 1995.*

För kommunala myndigheter gäller *vidare* att arkivförteckningar skall vara upprättade senast vid utgången av år 1995. Detsamma gäller statliga myndigheter som har medgivits undantag från skyldigheten enligt äldre bestämmelser att upprätta arkivförteckning.

3. Om det föreligger särskilda skäl får regeringen medge längre anstånd med upprättande av *arkivbeskrivning* och arkivförteckning än som anges i 2 och 3 ovan, dock längst till utgången av år 2000.

2. För kommunala myndigheter gäller att arkivförteckningar skall vara upprättade senast vid utgången av år 1995. Detsamma gäller statliga myndigheter som har medgivits undantag från skyldigheten enligt äldre bestämmelser att upprätta arkivförteckning.

3. Om det föreligger särskilda skäl får regeringen medge längre anstånd med upprättande av arkivförteckning än som anges i 2 ovan, dock längst till utgången av år 2000.

I reservation 3 framlagt förslag till ändring i regeringens förslag till arkivlag

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

10 §

Allmänna handlingar får gallras.

Vid gallring skall dock alltid beaktas att arkiven utgör en del av kulturarvet och att det arkivmaterial som återstår skall kunna tillgodose de ändamål som anges i 3 § tredje stycket.

Om det finns avvikande bestämmelser om gallring av vissa allmänna handlingar i annan lag eller i förordning gäller dessa bestämmelser, dock med undantag för bestämmelserna i 12 § datalagen (1973:289).

Om det finns avvikande bestämmelser om gallring av vissa allmänna handlingar i annan lag gäller dessa bestämmelser, dock med undantag för bestämmelserna i 12 § datalagen (1973:289).

Arkiv m.m.

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1989/90:72 om arkiv m.m. jämte eventuella motioner.

Socialutskottet begränsar sitt yttrande till de frågor i propositionen som direkt berör utskottets ansvarsområde och till motion 1989/90:Kr17 av Birgit Friggebo och Jan-Erik Wikström (båda fp) (yrkande 2).

Utskottet

Propositionen

Propositionen innehåller i bilaga 1 bl.a. förslag till en arkivlag som ger grundläggande regler om arkiv hos såväl statliga som kommunala myndigheter. I den föreslagna arkivlagen regleras bl.a. vad som ingår i en myndighets arkiv, vården av arkiv och gallring av arkiv. Frågor om gallring behandlas ingående, eftersom effektiv gallring har stor betydelse för arkivens tillgänglighet och värde, sägs det.

Även med den nya arkivlagen skall speciella gallringsregler kunna ges i särskilda lagar, främst de som reglerar integritetskänsliga register. Vissa förenhetliganden föreslås i gallringsbestämmelserna i de lagar som innehåller särregler på det området. Dessa förslag syftar bl.a. till att göra det möjligt att bevara vissa urval av arkivmaterial.

I bilaga 2 i propositionen läggs fram förslag till ändringar i socialtjänstlagen. I propositionen behandlas sålunda vissa mindre justeringar i gallringsplikten för socialnämnderna samt de undantag som bör göras i gallringsplikten.

Den föreslagna arkivlagen och de andra lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1991.

Motionen

I *motion Kr17* yrkas att riksdagen beslutar i enlighet med vad som anförts i motionen om gallring av statistikregister inom socialsektorn (*yrkande 2*). Motionärerna hänvisar till 63 § socialtjänstlagen, vari stadgas att socialnämnden skall lämna uppgifter ur sina personregister till statistiska centralbyrån. Registren skall sedan, enligt propositionens förslag, bevaras hos riksarkivet, sägs det. Propositionens konstaterande att fördelar från integritetssynpunkt kan vinnas, eftersom en avsevärd

del av forskningens databehov kan tillgodoses av dessa register utan att man behöver gå in i de mer känsliga personakterna, är korrekt endast under förutsättning att personakterna finns bevarade hos socialnämnderna. Så blir inte fallet — påpekar motionärerna — utan akterna gallras i princip efter fem år. Således bör enligt motionärerna också statistikregistren gallras efter fem år på samma sätt som gäller för socialnämndernas personregister.

Gällande bestämmelser m.m.

Enligt 63 § *socialtjänstlagen (1980:620)* skall socialnämnderna, enligt vad regeringen närmare föreskriver, ur sina personregister lämna uppgifter till statistiska centralbyrån (SCB) för angelägna statistiska ändamål. Närmare föreskrifter finns i *förordningen (1981:1370) om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter*.

De individrelaterade uppgifter som årligen skall lämnas avser följande:

- ekonomiskt bistånd som lämnats enligt 6 § socialtjänstlagen och ekonomisk hjälp i annat fall,
- förordnande av kontaktperson enligt 10 § tredje stycket socialtjänstlagen,
- vistelse i familjehem och i hem för vård eller boende samt den ersättning som utgetts av kommunen för vård och fostran av barn i familjehem,
- åtgärder enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga,
- åtgärder enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall.

Utöver dessa uppgifter skall socialnämnderna enligt 3 § lämna även andra uppgifter till SCB när uppgifter begärs för en särskild statistisk undersökning som syftar till att tillgodose angelägna samhällsbehov.

I *propositionen* (s. 103 f.) anges att en del uppgifter lämnas till SCB på ADB-medium och en del på blanketter. Uppgifterna sammansätts där årligen i individrelaterad form i ADB-registret "Socialtjänstens individinriktade insatser". Registret förs med tillstånd av datainspektionen (DI:s beslut den 16 januari 1985, dnr 2760-84). Enligt beslut av datainspektionen den 10 januari 1990 (dnr 3822-89) skall SCB senast den 31 december 1990 till inspektionen ge in redogörelse för hur eventuell gallring skall ske i registret. För närvarande finns det inte några föreskrifter från inspektionen eller i författning om gallring eller bevarande av detta register eller av de handlingar eller ADB-media, som lämnats till SCB av socialnämnderna. Bestämmelser om gallringsplikt och om undantag från gallringsplikten (b.i.a. för forskningens behov) i socialtjänstlagen avser endast socialnämndernas handlingar och register. Enligt 12 § *datalagen (1973:289)* skall individrelaterade uppgifter utgå ur ett personregister, när uppgiften inte längre behövs med hänsyn till ändamålet med registret, om inte uppgiften även därefter skall bevaras på grund av bestämmelse i lag eller annan författning eller enligt myndighets beslut som meddelats med stöd av författning.

Enligt propositionen har socialdatautredningen (Ds S 1986:5 Gallra och bevara – socialtjänstens personregister) konstaterat att det från forskningens sida finns ett stort intresse av att bevara de i detta sammanhang upprättade ADB-registren inkl. kvarvarande register som avser den äldre socialvårdsstatistiken. Utredningen föreslår att registren bevaras hos riksarkivet för forskningsändamål. Utredningen åberopar forskningsekonomiska och administrativa fördelar vid ett bevarande men framhåller också fördelar från integritetssynpunkt genom att en avsevärd del av forskningens databehov kan tillgodoses av registren utan att man, som annars, behöver gå in i de mer känsliga personakterna hos socialnämnderna.

Remissinstanserna har, sägs det i propositionen, anslutit sig till utredningens förslag. Datainspektionen har dock förordat en lagreglering av registerverksamheten. Enligt föredragandens mening bör ett bevarande hos riksarkivet kunna innebära sådana fördelar som åberopats och minska forskningens behov av uppgifter från kommunerna. Avsikten är att föredraganden senare skall återkomma till regeringen med de förslag till författningsåtgärder som kan bli aktuella, heter det vidare.

Socialutskottet gör följande bedömning.

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i propositionen, nämligen att ett bevarande av förevarande register hos riksarkivet för forskningsändamål kan innebära fördelar.

Utskottet har inte heller någon erinran mot de i propositionen föreslagna lagändringarna. Utskottet förordar således att propositionen, såvitt nu är i fråga, tillstyrks samt att motionsyrkandet avstyrks.

Stockholm den 5 april 1990

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Anita Persson (s), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Ingegerd Anderlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk), Anita Stenberg (mp), Jan Andersson (s), Sinikka Bohlin (s), Maj-Inger Klingvall (s), Barbro Westerholm (fp) och Alf Egnerfors (s).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionerna	1
Motioner	2
Motioner väckta under allmänna motionstiden 1990	2
Motioner väckta med anledning av proposition 1989/90:72	5
Ärendets beredning	6
Det huvudsakliga innehållet i proposition 1989/90:72, m.m. .	7
Utskottet	7
Förslag till lag om myndigheternas arkiv	7
Arkivlagens tillämpningsområde m.m.	9
Målen för arkivverksamheten och arkivvården	10
Gallring av allmänna handlingar	12
Förfarandet med arkiv då myndigheter upphör	14
Myndigheternas rätt att göra sig av med allmänna handlingar på annat sätt än genom gallring eller överlämnande till arkivmyndighet	14
Vidgad tillämpning av bestämmelserna för statliga arkiv .	15
Svenskt arkiv	16
Informationslagring och arkivlokaler	16
Arkivens användning och tillgänglighet	18
Enskilda arkiv	21
Anslagsfrågor för budgetåret 1990/91, m.m.	23
Riksarkivet och landsarkiven (G 23)	23
Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visar- kiv (G 24)	25
Svenskt biografiskt lexikon (G 25)	26
Statliga arkiv: Vissa kostnader för samlingar och materiel m.m. (G 26)	26
Hemställan	27
Reservationer	30
1. Arkivlagens tillämpningsområde (c)	30
2. Arkivbeskrivning (m, fp)	30
3. Gallring av allmänna handlingar (fp)	31
4. Utbyggnad av riksarkivets bergsmagasin (fp)	32
5. Utformningen av den framtida landsarkivorganisationen (c)	32
6. Plan för att öka landsarkivens tillgänglighet (c)	33
7. Utbyggd forskarservice vid landsarkiven (fp)	33
8. Inrättande av arkivarietjänster vid landsarkiven (c) ...	33
9. Verksamheten vid Svensk arkivinformatiön (fp, c) ...	34
10. Lokalisering av mikrofilmning av kyrkobokföringsarkiven (c)	34
11. Riksarkivets resurser för service till vissa arkiv (c) ..	35
12. Inventering av enskilda arkiv (c)	35
13. Beräkning av medel för anslagsposten Förvaltningskostnader (c)	35

14. Beräkning av medel för anslagsposten Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv (c)	36
15. Medelsanvisningen till Riksarkivet och landsarkiven (c)	36
16. Anslagskonstruktionen för bidraget till Arbetarrörelsens arkiv (m, c)	37
17. Medelsanvisningen till Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (mp)	37
Särskilda yttranden	38
1. Kyrkoarkiven (c)	38
2. Anslagskonstruktionen för bidraget till Arbetarrörelsens arkiv (fp)	38
Bilaga 1 I proposition 1989/90:72 framlagda lagförslag	39
Bilaga 2 I reservation 1 framlagt förslag till ändring i regeringens förslag till arkivlag	55
Bilaga 3 I reservation 2 framlagt förslag till ändring i regeringens förslag till arkivlag	56
Bilaga 4 I reservation 3 framlagt förslag till ändring i regeringens förslag till arkivlag	57
Bilaga 5 Socialutskottets yttrande 1989/90:5y	58